

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 159 - MARÇ 1.994 - PREU: 150 PTA

De l'exposició "Nihil obstat" al Molí d'en Xina. Fotografia de Joan Capellà.

EDITORIAL

EL BON VI

Altra vegada hem entrat en la Quaresma, altra vegada ens trobam en un temps de penitència, mortificació, dejunis i abstinències. És moment de privacions: l'abstinència - segons la nostra Santa Mare Església- és la privació de menjar carn o derivats de carn determinats dies; i el dejuni no és una privació, però sí una reducció de l'aliment. es tracta -si volem complir aquestes receptes- de mesurar la nostra golafreria, eliminant uns menjars i escurçant els altres. Tot plegat vol dir que, a més de sacrificar-nos un poc, farem una vida més higiènica i saludable, al manco durant una temporadeta.

Com que el precepte del dejuni i l'abstinència no parla del vi, potser podríem centrar la nostra atenció en aquesta beguda mirant de compensar una mica les altres privacions. Un opuscle -''De boni vini proprietatibus''- que parla de les qualitats d'un bon vi diu el següent: "Vina probantur odore, sapore, nitore, colore". Gairebé no cal traduir-ho: El vi es reconeix per l'olor, la sabor, la fulgència i la color. I segueix dient: "Si bona vida cupis, quinque, haec laudantur in illis: Fortia, formosa, fragrantia, frigida, frigida, frigida, frigida". Si desitges bons vins, pensa que cinc qualitats hi són dignes de lloança: han de tenir força, bellesa, fragància, frescor i han d'esser refrescants. El dejuni, la minva d'aliments, segurament també comporta una disminució de les begudes; no podríem assegurar-ho perquè som d'una ignorància notable en la matèria, però la deducció cau en el terreny de la lògica. I si hem de rebaixar també la beguda, bé podem cercar-hi qualitat amb un vi que reuneixi les propietats que més amunt dèiem.

I els que som abstemis, què? direu els devots de l'aigua.

Els que hem dit val per a tothom. Perquè aquestes qualitats que són elogiabls en el vi podem aplicar-les i incorporar-les a tots els àmbits de la vida. Guanyaríem molt si les nostres paraules i els nostres fets tenguessin força, braó; si fossin belles i atractives, fresques, netes i refrescants.

Però convé que vos espavileu, que no val a badar. Els tribunals -ordinaris, suprem, constitucional- són poc fiables. Si volem declarar inconstitucional l'ensenyament -el correcte, l'adequat, el raonable- de la nostra llengua, poden qualsevol dia acordar que una gatera també ho és d'inconstitucional. I no ens estranyaria que aviat necessitàssim una bona moixa.

Bolletí de l'Obra Cultural d'Algaida
Revista mensual. D.L.P.M. 495/80
Domicili: Rei, 1. Algaida.
Imprimeix: Tirrena, SA. Manacor
ES SAIG només es responsabilitza de l'Editorial.

Dirigeix: Delfi Mulet
Administra: Directiva de l'Obra Cultural
Mecanografiem: Mireia Mulet i Guillem Vanrell
Col·laboren: Pere Mulet, Joan Trobat, Joan Mulet, Biel Bibiloni, Biel Sastre, Miquel Fiolet, Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor Mulet, Miquel Serra, Antònia Ma Mulet, Catalina Martorell, Jaume Jaume.

CALAIX DE SASTRE

OBJECTES DE DISSENY

Potser la causa sigui que he llegit la notícia el mes de febrer que, com sabeu, és el mes de les rebaixes. O potser sigui que ja ha arribat la Quaresma, temps de dejuni i de mortificació. El cert és que la lectura dels atributs de l'home i la dona ideals m'ha deixat decebut d'allò més.

Una revista anglesa, més agosarada i moderna que la que teniu entre les mans, ha demanat als seus lectors i lectores que dissenyin l'home i la dona perfectes. Quasi res, va dir aquell, he pensat en llegir-ho. La revista no informa sobre el grau de les penalitats que passà el seu públic, a l'hora de fabricar els models, però en tot cas se'n sortiren, perquè arribaren a port. (Si bo o dolent, ja ho veurem). A primer cop d'ull, ja veim que falla l'enunciat del problema: realment els seguidors i seguidores de la revista, fent gala d'un materialisme desorbitat, encara que -potser- justificat, han dibuixat el *cos* de l'home perfecte i l'*idem* de la dona perfecta. Crec que l'han encertada amb la simplificació del problema, perquè hi ha coses que, amb franquesa, són difícils de delinear. Però deixem de banda les simplificacions, i analitzem els resultats d'aquesta investigació avençada.

La revista, sense respectar gaire les normes d'urbanitat, exposa primer l'opinió dels senyors. Segons els seus càlculs -un parèntesi: no especifiquen els instruments emprats per a fer les medicions corresponents, cosa que posa un tel de boira a la categoria de la recerca; però deixem-ho córrer- segons els seus càlculs, deia, la dona perfecta ha de tenir: els pits de Claudia Schiffer, els cabells de Cindy Crawford, les cames de Naomi Campbell, els ulls de Demi Moore, les dents i els pòmuls de Michelle Pfeiffer i l'abdomen de Madonna. Un producte més que notable, han elaborat els senyors, tot i que deixen alguna pregunta clau de l'examen sense contestar.

I les senyores? També han fet feina. Vet aquí la llista guanyadora dels atributs de l'home ideal: el nas de Gérard Depardieu -*va bé, començam per un apèndix!*-, els cabells de Robert de Niro -*allà on hi ha pèl, hi ha alegria!*-, els ulls de Paul Newman -*venga, anem per feina!*-, les dents i el pit de Richard Gere -*ja davallam!*-, els braços de Bruce Springsteen -*va, i què més!*-, les cames de Jean Paul Gaultier -*ara, ja hi som, i què més!*... I res més, perquè la llista s'acaba aquí.

Un home ideal sense fava? Una dona ideal sense cotorra? "Són bojos, aquests anglesos!", diu Obèlix, pegant-se tocs a la closca. Un home i una dona de disseny. Tendran raó aquells qui diuen que aquests objectes solen ser completament inútils?

EN CALAIX I DESASTRE

M'HAN DIT QUE DIUEN

Des de fa mesos -ja hem perdut el compte- passar pel carrer de Palma és una aventura: quan començaren les obres del clavegueram per aquella zona, no sabies mai si podries passar o no. Després s'aturaren les obres i es va obrir el camí, però les síquies i clots fan que passar per allà posi en perill els amortidors del teu cotxe. I, de moment, no hem sentit a dir ni quan es reprendran les obres ni, molt manco, quan acabaran.

L'alternativa, naturalment, era anar per Sa Tanqueta. Però allà te trobaves, just quan has de fer l'aturado per entrar a la carretera, amb una altra síquia. El problema era quan venies de Ciutat, que, per molt que te returassis, el cotxe s'enduia una bona sotragada. Ens han dit que a les darreries le febrer ho han arreglat, i tothom ha comentat que ja era hora.

I ja que hem parlat del carrer de Palma, hem sentit molta gent que es queixa, a més del problema de les síquies, de la manca d'aigua. El cas és que aquella zona és una de les poques que tenia aigua corrent (quan en tenien) des de fa més d'una vintena d'anys, i, és clar, estaven mal avesats, comparats amb la resta del poble.

Un comentari que hem sentit, i que ja hem repetit moltes vegades, és com anirà el tema de l'aigua aquest estiu que ve, sobretot si segueix el temps tan eixut com aquest mes de febrer: ha fet qualque dia tan calent com si fos el mes de maig. I sense una gota d'aigua de pluja.

Ara que ve el temps d'espàrecs, hem tornat a sentir qualcú que es queixava de la quantitat de gent que els cerca. El mateix passava en temps d'esclata-sangs... I és que avui no hi ha distàncies gràcies als cotxes, però també hem de tenir en compte que els algaidins ens hem aficionat a passejar per foravila, a disfrutar del nostre camp, uns per disfrutar i altres com a medicina. Perquè hi ha molta gent que surt a caminar per fer salut.

Els darrers dies ja són història, però volem recordar l'animació que any darrera any va agafant Sa Rua d'Algaida. Hi ha molta gent que fa una feinada preparant desfresos, tant per nins i nines com pels grans: hi ha imaginació i originalitat. A les pàgines d'aquest número ho podreu comprovar.

UN SORD

NOTÍCIES

PLUVIOMETRE

Seguim amb la mateixa tònica de pluges escasses i de cada vegada més necessàries. Aquest mes de febrer (quan escrivim aquestes retxes encara no ha acabat) només han caigut 20'7 litres, tots ells de plogudes insignificants, de les que no fan córrer les canals ni prop fer-s'hi. Esperem que aquests mesos virents la cosa millori, perquè així i tot l'estiu serà llarg i mal de passar.

X FIRA DEL FANG

Hem rebut de l'Ajuntament de Marratxí una convidada a la X Fira del Fang que se celebrarà del 4 al 13 de març a Ses Tres Germanes. Per cert que entre els artesans que hi participen hi figura na Carme Hermoso, fincada al nostre poble.

EXPOSICIÓ D'ELISENDA PIPIÓ

Del 3 al 30 de març a l'Hospital General de Palma hi haurà una exposició de N'Elisenda Pipió Gelabert amb el títol: "hospitalàries-ceràmiques-hospitalàries".

pel Saig de Febrer del '94

TROBADA DE CORALS DE MALLORCA

Els prop-passats dies 5 i 6 de Febrer d'enguany, crític 1.994, esdevingué una manifestació cultural i espiritual, car la música és esperit, del més interessant.

Aquí, al poble d'algaïda, malgrat havessim distribuït cartells anunciadors, es notà poc. Possiblement sols hi prengueren part els membre de l'Orfeó Castellitx amb alguns acompanyants (familiars) que així i tot es d'agraïr car la currolla d'uns té algú ressò als altres.

Feia fred aquest 5 de febrer vers les 15'30 i l'autocar que ens portaria a Sóller es retrassava. Un xalistre amb pluja intermitent que tallava untuosos llavis, reprenia forces al dolor de les sedes dels peus, p.... galindons! Barres estretes, xisclar de caixals. Coratge ! a Sóller ! Serra nevada.

La trobada com la passada edició se inicia a la Part Forana i es repeteix a l'Auditori de Ciutat. Fou una bona síntesi de totes les músiques dels temps. Hi ha ben aprop de 50 Corals federades que s'ajunten amb grups de 5 ó 6 corals i que aquest cop foren 6 grups.

Cada ú d'ells cantà i interpretà dues peces. El grup on participava l'Orfeó Castellitx era format per: Coral de Porreres, Coral de Llucmajor, Coral Sant Julià de Campos, Coral Sant Andreu de Santanyí, Coral Mont Lliri de Montuiri i l'Orfeó Castellitx d'Algaïda, que ben dirigits per l'eficient i a la volta exigent batuta del nostre amic i director Antoni Mulet "Ferrer" interpretà dues peces. Regina Coeli de J. Cererols i La Primavera vé de Francesc Batle -música, P. Miquel Colom -lletra. Superades les dificultats de conjuntar tantes "veus" i si a mes hi afegim la propia de les peces i molt possiblement tengueu com a resultat la interpretació utòpica dissenyada per l'autor-compositor.

Gelava ja a la vall dels tarongers, on la foscúria del seu color embaumava la flaire del claustre del Convent dels Missioners dels Sagrats Cors, quan sorgien les melodies. Amb gràcia s'enfilaven pel Barranc cap a l'agulla de l'Ofre. Giraven i cargolaven per les rossegures blanques del Puig Major. S'esmunyien sobre la cendre de l'olivar i botaven a l'altra verdor de l'alzinar de la Serra d'Alfàbia. Sonava a música d'angels lluents i salinosos de la mar nostra.

El gel es fonia davant l'acollida calurosa dels cors dels sollerics, i així, preparava la motivació oer fer un cop més l'essència de la dedicació al cant coral, la trobada "repetida" a l'Auditori de Ciutat, on hagueren de tancar les portes puig no hi cabé més gent aquell l'endemà dia 6. Sortí de bell nou brodat. L'experiència cada cop és més intensa. Apuntau-vos-hi.

Sóller: 5 DE FEBRER DE 1994 A LES 19'30 h.
Església del Convent dels Sagrats Cors
Palma: 6 DE FEBRER DE 1994 A LES 18'00 h.
Auditori

COLLABORA:
 ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BALEARS

COLLABORA

PATROCINA

COLLABORA

REVOLUCIÓ MÚSICAL
 DE LES BALEARS PER LA VEU

 Consell Insular
 de Mallorca

**"SA
 NOS
 TRA"**
 CAIXA DE BALEARS

Bernat Sureda C.

L'AJUNTAMENT INFORMA

SUMINISRE D'AIGUA. CONSORCI PLA DE MALLORCA

Com ja es va informar en els moments de la constitució del Consorci Pla de Mallorca per l'abasteixament d'aigua i sanejament, aquest està integrat pels municipis d'Algaida, Ariany, Costitx, Lloret, Llubí, Maria de la Salut, Montuïri, Santa Eugènia, Sineu, Vilafranca i Porreres.

Aquests pobles davant la impossibilitat manifestada pel Consell Insular de poder seguir finançant a mig termini, en les condicions en què ho venia fent, les obres de construcció de les xarxes d'aigua potable i clavegueram, i amb la intenció de comptar amb una empresa especialitzada per la conservació i manteniment de les xarxes, pous, depòsits, i demés instal·lacions, així com de l'explotació i gestió del servei, s'uniren i constituïren, juntament amb el Consell Insular l'esmentat Consorci.

L'Empresa Concesionària Cadagua S.A., a més del que abans hem esmentat, ha satisfet tots els doblers que els Ajuntaments al moment de la concessió, havien pagat o devien a les empreses constructores, i a més, amb una aportació de doblers del Consell Insular, té l'obligació de Redactar el projectes i executar totes les obres dels pobles que conformen el Consorci, que al moment de la concessió encara no estaven contractades. (A Algaida, significa acabar mig poble, fer Pina i Randa, fer pous a Algaida, Pina i Randa, i depòsits a Pina i Randa):

La concessió és per a un termini de 25 anys, i aquesta fórmula permet que els veïns no paguin contribucions especials.

Com ja teniu informació, el preu de l'aigua, és el següent:

Quota de consum: 93'78^{pts} per metre cúbic,

I.V.A. inclòs.

Quota de servei: 700^{pts} per abonat i cada dos mesos,

I.V.A. inclòs.

A més, als rebuts d'aigua es recaptarà el cànon de Sanejament, imposat pel Govern Balear, mitjançant el qual es financien part de les obres de collectors de sanejament que van per fora del casc urbà (a Algaida xarxe que va del poble fins a la Talaieta; del poble fins al Quatre Vents; Talaieta fins a Son Maiol i collectors de Pina i Randa) i les depuradores, (a Algaida la depuradora que servirà al poble de Montuïri i al nostre, i depuradora de Pina i depuradora de Randa).

La quota variable del cànon de sanejament ascendeix a 24'50^{pts} m³. La quota fixa es determinarà mitjançant l'aplicació del corresponent element tributari d'acord amb les tarifes establertes. En el cas de la "tarifa domèstica" serà de 320^{pts} mensuals.

Les dues quotes corresponents al Cànon de Sanejament tenen una bonificació o descompte del 50% fins al moment de l'inici del servei de l'Estació Depuradora.

També s'estableixen bonificacions o descomptes del 75% de la quota fixa per vivenda a les unitats familiars on

L'AJUNTAMENT INFORMA

els ingressos anuals no superin el salari mínim interprofessional multiplicat per 1'25. L'Ajuntament, encara que cada persona ho hauria de tramitar davant el Govern Balear, ha fet una crida principalment als jubilats perquè sol·licitin la bonificació; les hi ha tramitada, degut als tràmits a realitzar, aquesta no és immediata, i per tant, els primers rebuts poden arribar encara sense la mateixa.

Referent a aquest tema, hi ha que dir que no són només els jubilats els que poden tenir la bonificació o descompte, si no qualsevol unitat familiar que no sobrepassi els ingressos esmentats. L'Ajuntament ha cridat els jubilats perquè segurament molts d'ells hi tendran dret i els podia controlar a través dels padrons Municipals. A més qualsevol persona pot fer aquets tràmits a la Conselleria d'Hisenda del Govern Balear. En quant a l'avaluació dels ingressos, pareix que el primer sou es compte totalment i, el segon només la meitat, de totes formes per qualsevol dubte demaneu assessorament a les oficines de l'Ajuntament.

Tal com ve determinat pel Consorci Pla de Mallorca, ja que cap immoble del casc urbà dels pobles que ho conformen pagarà contribucions especials, així mateix, encara que no emprin aigua, hauran de satisfer com a mínim la quota de servei, cada dos mesos, que és la que permet principalment mantenir i conservar les xarxes d'aigua potable i clavegueram de l'interior del poble.

Éls telèfons de l'empresa Cadagua són: el de l'oficina el 644004 i el de servei permanent el 908-591991.

L'oficina esta ubicada a Montuïri al carrer Emili Pou núm. 36 (07230). L'Horari de l'Oficina és de 9 a 14 i de 15'30 a 18'30h.

En quant a la xarxa de clavegueram es recorda que quan s'autoritzi a utilitzar-la només és per evacuació d'aigües brutes, en cap cas per aigües pluvials.

Referent al carrer del Sol hi ha que dir que aquelles persones que vulguin instal·lar per ells mateixos els comptadors, hauran de col·locar les portetes i comptador idèntics als instal·lats als carrers del poble que ja en tenen. Per adquirir-los, o per informar-se es poden dirigir a l'Ajuntament.

SANITAT

El dia 23 de febrer varen visitar Algaida D. Joan Pou (Subdirector d'Atenció Primària de l'Insalud) i donya Margalida Rosselló (Coordinadora d'Enfermeria d'Atenció Primària de l'Insalud).

Juntament amb els Metges titulars d'Algaida i la Regidora de Sanitat es varen desplaçar a Randa per veure l'estat de la consulta, a la que de forma imminent es dotarà de nou material, així com també es va visitar l'edifici de la Unitat Sanitària Local d'Algaida, per tal de reestudiar el projecte de reforma que fa temps l'Ajuntament va remetre a la Conselleria de Sanitat.

Segons pareix, existeix la intenció que al proper mes de maig, s'obrirà el Centre de Salut de Llucmajor, de totes formes, d'aquest tema ja us arribarà informació al seu moment, puntualment.

Ses escoles

Carnaval 94

Enguany, amb motiu del Carnaval, vam dur a terme una sèrie d'activitats que ens han ajudat a entendre millor el sentit d'aquesta festa. En primer lloc, vam adornar ses classes amb caretes fetes per noltros, paperines i globus.

Vam preparar unes enquestes per tal d'averiguar com era el Carnaval antigament, la tradició algaidina den "Cames Tortes" i de saber les receptes de la coca "de darrers dies" o de la "greixonera de porc".

Després d'explicar-nos el sentit de la Quaresma, i davant un calendari de llunes, vam localitzar les dates més significatives referides a Carnaval i Quaresma: Els darrers dies, Dijous Llader, Diumenge de carnaval, Dimecres de cendra, Diumenge del Ram i Diumenge de Pasqua.

Quasi sense adonar-nos, vam arribar a la diada tan esperada: El dijous llarder.

L'horabaixa d'aquest dia, el pati de l'escola presentava un aspecte totalment desconegut: patinadores, músics, bruixes, turistes, senyors i senyores, fantasmes, animadors i animadores, pagesos amb xapetes, rokers, dimonis i molts altres personatges.

Després de saludar-nos i presentar-nos vam fer una Rueta escolar pel poble amb participació de tots els alumnes del centre, des del més petits, de 2 anys, fins als més grans, acompanyats per moltes mares.

Acabada la rueta i, de nou al Col·legi, cada curs o Cicle va fer la festa que havíem preparat: uns van cantar, una altres vam fer una bona berenada, de coca dolça típica del Carnaval, uns altres van fer bauxa i sarau a la seva manera, i això sí, tots ens vam passar un horabaixa molt divertit.

Vam anar a sembrar arbres

El passat dilluns dia 21, un grup molt nombrós del nostre Centre, dels nivells 2on, 3er, 4art, 5è, 6è A i 6è B, acompanyats dels nostres professors vam anar al Puig de Randa per tal de dur a terme una sembrada de pins i alzines.

Per a dur a terme aquesta sembrada, vam comptar amb la col·laboració de la Conselleria d'Agricultura del Govern Balear, que va aportar les plantes, així com l'assessorament tècnic de dos guardes forestals, i de l'Ajuntament d'Algaida, que va subvencionar l'autocar per desplaçar-nos.

A les 9 i quart, vam partir del Col·legi, ben il·lusionats i ben armats de xapetes i altres eines per tal de tenir bon fer feina.

Una vegada arribats al lloc on havíem de fer la sembrada, molt aprop de les barreres de Gràcia, ja vam trobar els tècnics forestals que ens esperaven i, després de distribuir-nos es grups, mesclant alumnes més grans amb els més petits, vam començar la feina. En primer lloc vam fer un clot, més o

menys fondo, segons les pedres que trobàvem, i, després vam treure el pi o alzina que havíem de sembrar del cossiòl. Vam col·locar la planta ben dreta en el centre del clot, i, mentres en de noltros l'aguantava, els altres anàvem tirant-hi terra i pitjant-la bé, segons ens havien indicat els tècnics. Després, la vam envoltar de pedres, no massa grosses, per tal que es vegés bé on havíem fet la sembrada i a més perquè s'aguantàs més la humitat, segons ens explicaren les persones que ens orientaven. Una vegada acabada la sembra, cercàvem un altre redol que ens agradàs per a continuar fent la sembrada d'una altra planta.

Després d'haver acabat, vam aprofitar que ens quedava cert temps, esperant que l'autocar ens vingués a cercar, per anar fins a Gràcia, un grup i a Sant Honorat, un altre. A les dotze ens van venir a cercar i vam tornar cap a l'Escola, ben contents i amb el convenciment que havíem fet una acció molt positiva en quant a la conservació de la Natura i que d'aquells arbres que havíem plantat, tots ens podríem treure molts de beneficis. Ens agradaria, en cursos propers, repetir aquesta experiència, que ens va agradar molt a tots.

Les nostres plantes

el romaní

A partir d'aquest mes, **ES SAIG** tendrà una secció dedicada a la flora d'Algaida. Aquestes pàgines serviran per conèixer millor els arbres, arbusts i herbes que habiten els nostres camins, garrigues, alzinars o que viuen a les zones humides: torrents, fonts, basses.

Quan deiem, parlant entre nosaltres, un pi, una mata, una roella, tothom identifica l'arbre, l'arbust o l'herba, però poca cosa més. Quines són les seves característiques, com és la flor, on viuen, o quin significat han tingut per l'home al llarg de la història, aquestes són algunes de les preguntes que ens podem fer.

Començarem parlant d'una de les espècies més típiques i conegudes de la flora balear: el romaní.

El romaní que hi ha nat
dins la garriga comuna,
cada mes té flor segura,
i en es maig, propietat.

Així ens descriu el romaní el **Cançoner Popular**, una planta que habita les garrigues, florit gairebé tot l'any i que com vorem més endavant, l'home se n'ha servit per les propietats medicinals que li ha otorgat.

El romaní, *Rosmarinus officinalis*, de la família de les labiades, és un arbust d'1,5 a 2 m d'altària, de fulla perenne, lineal i enrodillada pels seus marges amb les seves flors de color de cel, a vegades,

també, es troben blanques i fins i tot roses. És una espècie que creix a les zones calcàries formades per alzinars i pinedes, a comunitats arbustives, xiprell, estepa, argelaga. d'estructura més simple, que no sobrepassen els 2 m d'alçada, amb una densitat no molt grossa, cosa que permet que la radiació solar arribi fàcilment a terra.

El seu nom, romaní, del llatí *ros marinus*, en el llenguatge de les flors significa "records" i ha estat símbol "d'immortalitat" i a la Grècia clàssica fou símbol de "fidelitat".

L'ús que l'home ha fet del romaní des de temps antics, per les seves propietats medicinals, afrodisíaqües, pel

seu perfum o pel caràcter màgic que hom li ha donat, han convertit el romaní en una planta llegendaria i mítica. Així el romaní apareix a la cultura popular com un remei contra la bruixeria: per evitar les bruixes és molt bo tenir cendra de romaní beneït el Diumenge de Rams. Hi ha una dita bruixesca que diu:

El romaní
no es pot sufrir.

De les qualitats medicinals, cal destacar entre altres, que guareix del mal d'ulls si es renten amb aigua que hagi bullit amb aquesta planta; també cura les nafres. Si se'n beu després de menjar, fa pair el mal d'estómac i fa passar la fetor de l'alè. Els seus perfums fan fugir la pestilència i purifiquen l'aire; bullit conforta nervis, trencats i flacs i és bo pels refredats. Hom diu que el romaní té vint-i-sis virtuts:

De la virtut del romaní
mil coses se'n poden dir.

El romaní
té virtuts sense fi.

La gent també diu del romaní que, quan la Mare de Déu fugia cap a Egipte va demanar protecció al vern i al tamariu; aquests la hi van negar i el romaní, en sentir-ho, va oferir soplug i abrigall als fugitius. Per això és beneït i té el do de fer flors de dos colors: blanques, com el vestit de Jesús, i blaves, com el de Maria.

Les fulles seques de romaní s'utilitzen com a espècia, així hi ha llocs que s'afegeixen com a condiment al conill torrat, formatges de cabra, aguiats... La mel que es recull del nèctar de les seves flors té el gust i l'olor de la planta d'on l'abella l'ha libat. A la conca mediterrània la mel de romaní és molt coneguda i de gran valor apícola.

Com a planta ornamental fou cultivada a l'època romana i des de llavors es cultiva en els jardins: bardisses, pasteretes i també a cossiols i jardineres.

La rondalla **La flor romanial** ens mostra amb quin apreci ha estat mirada

sempre aquesta planta a la nostra illa i així ho canta el poeta al seu poema **Amor i Pàtria**:

Quan les volgudes muntanyes
deixava el pobre catiu,
plorant collí d'una penya
un brot de romaní.

Passà terres i fortunes
però, resant cada nit,
besava el pobre, besava
un brot de romaní.

Un dia d'hivern les ones
tragueren un mort ¡ai trist...!
Estret en la mà tenia
un brot de romaní.

JAUME JAUME OLIVER

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Antoni Fiol Oliver. Va morir dia 14 de febrer a l'edat de 88 anys.

Margalida Puigserver Puigserver. Ens deixà dia 22 de febrer als 92 anys.

Aina Maria Amengual Oliver. Va morir dia 22 de febrer i tenia 73 anys.

ENTREVISTA

GABRIEL JANER MANILA ENS PARLA DE LA SEVA DARRERA NOVEL·LA

Gabriel Janer Manila presentà el passat 3 de febrer la seva darrera novel·la, "Lluna creixent sobre el Tàmesi", editada per "Columna".

L'acte va tenir lloc al "Centre Cultural Contemporani Pelaires". La presentació del llibre va ser a càrrec del crític i co-director de l'editorial Alex Sussanna i del catedràtic de la U.I.B. Francesc Bujosa.

I en poques setmanes "Lluna creixent sobre el Tàmesi" s'ha convertit en un dels llibres més venuts.

-La resposta del públic davant la seva darrera novel·la significa èxit o simplement que s'ha completat l'acte de comunicació entre l'emissor i el receptor?

-Jo crec que significa, potser, que s'ha completat aquest acte o que aquest procés està en una fase important i realment atractiva. Jo escric, evidentment, per comunicar unes històries, uns sentiments estètics, unes idees... Aleshores, el fet que una obra meva sigui llegida, sigui ben rebuda pels lectors, m'agrada, crec que és un estimulant.

-"Lluna creixent sobre el Tàmesi" -ho deman perquè és la darrera- és la seva millor novel·la?

-Bé, sempre allò que t'agrada més és el darrer que has fet. Jo no vull dir que sigui la millor novel·la; però per jo, en aquests moments, sí que ho és; potser que d'aquí a poc temps ja no ho sigui.

Allò que sempre em queda de cada novel·la que he escrit és el record de la relació amb els lectors.

De vegades, quan qualcú et diu que ha llegit un llibre teu i que li ha fet despertar una certa emoció, et fa recordar que aquella obra té alguna part teva, i que aquesta era la millor part que hi podies posar quan l'escrivies.

-Per què el Tàmesi i per què Londres?

-La mateixa història m'hi ha conduït. He partit d'unes històries reals, verídiques, que m'han duit a contar-ho d'aquesta manera i que certs fragments del llibre passin a Londres, molt prop del Tàmesi.

Potser que la idea que suggereix de

tot això és la idea de mort: el riu passa i l'aigua mai més no tornarà a passar pel mateix lloc; és el temps que fuig, la vida que s'escapa.

-Són molt importants els rius per a vostè?

-Sí, per aquella gent com jo, que som d'una illa on no hi ha rius, que som de terres seques, els rius sempre tenen una significació màgica, simbòlica, plena d'atractius i de misteris.

En aquesta novel·la, a més del Tàmesi, apareixen altres rius com a part de l'escenari d'alguns episodis.

-Els viatges són una excusa per escriure, o escriure és una excusa per viatjar?

-Quan escric sempre viatges: a través de la imaginació, a través dels personatges que fas moure dins l'espai de la teva obra.

GABRIEL JANER MANILA

LLUNA CREIXENT SOBRE EL TÀMESI

C O L U M N A

Dels viatges -que són una de les meves passions- he tret coses profitoses: la possibilitat de veure més món, més realitats, de formar-me i créixer com a escriptor.

-Quin és el missatge que vol comunicar amb "Lluna creixent sobre el Tàmesi"?

-Hi ha diverses idees que es mouen dins el discurs narratiu d'aquesta novel·la. El primer de tot que vull comunicar és una emoció estètica: vull que el lector s'ho passi bé, s'emocioni, es commogui.

Després hi ha algunes idees, n'hi ha que les vas repetint una vegada i una altra. Però, sobretot, crec que la novel·la és una reflexió sobre la nostra societat, la Mallorca d'avui. I és una reflexió dura i, a vegades, molt amarga.

-Mallorca travessa actualment per un territori d'incògnites?

-Jo diria que per un territori de fantasmes.

-I quines són les incògnites o els fantasmes que l'envolten a vostè actualment?

-La mediocritat, la destrossa del paisatge d'una manera incontrolada i absurda, la mentida, l'enveja..., una sèrie de fantasmes que configuren una ronda que m'envolta.

Precisament contra aquests fantasmes van dirigits els dards, els dispars de "Lluna creixent..."

Pens que la nostra cultura ha estat moltes vegades balearitzada, entenent com a balearització l'urbanisme incontrolat, l'especulació, la mediocritat, i que tant de mal ha fet al nostre paisatge.

-Què li sembla aquesta revisió per part del Tribunal Constitucional de la Llei de Normalització Lingüística?

-Em sembla depriment que la nostra llengua encara sigui perseguida. Sempre que el català sigui tema de discussió, que es debati el seu ús i que, dins el nostre territori, es posi el català al costat d'altres llengües, aquest serà infravalorat. No podrà ser mai una llengua plena, una llengua que tenguin plenes i absolutes possibilitats d'expressió, d'expansió, de manifestació.

Aquests fets són un atac contra aquesta idea de normalització.

-Pareix que torna la censura: a Quim Monzó no el deixen aparèixer a una cadena

de televisió, volen controlar la programació infantil... L'assusta tot això?

-M'espanta una mica, voldria que tot això passàs ràpidament, que només fos una anècdota. Voldria que el cas de Quim Monzó fos un mal exemple i no es tornàs a repetir.

M'espanta el control absolut i que no es deixi manifestar a un escriptor; al cap i a la fi, un escriptor l'únic que té és la paraula i aquesta ha de viure en absoluta llibertat.

UNA ENTREVISTA DE TERRITORI D'INCOGNITES (TITOIETA RADIO)

NOTICIARI

AGRUPACIÓ FOTOGRAFICA D'ALGAIDA

-Divendres dia 11 de març hi haurà una projecció de diapositives a les 9'30 a la sala de plenaris de l'Ajuntament. El senyor Marià Ramon de Pablo ens mostrarà el Parc Nacional d'Ordesa i el Monte Perdido.

-Diumenge dia 13 de març l'Agrupació ha organitzat una excursió fotogràfica pel terme d'Algaida. Ens veurem a les 9 h a Plaça i farem un recorregut pel poble, Castelletx i Punxuat. L'Agrupació convida tots els qui els agradi fer fotos i passejar; no cal estar associat, però sí dur pa i taleca. Vos esperam.

Solucions als mots encruats.

Horitzontals: 1. Son Servera. 2. igual. aquí. 3. nivell. U. B. 4. UVI. E. siti. 5. oasis. onat. 6. S. R. llab. 7. inutilitat. 8. taní. os. Ru. 9. apicultura. 10. tar. tlapuc.

Verticals: 1. sinuositat. 2. ogiva. napa. 3. nuvis. unir. 4. SAE. irtic. 5. elles. I. ut. 6. R. L. Llocl. 7. va. solista. 8. equinat. up! 9. Ru. tabarra. 10. aibit. tuac.

**Salutació del president de la Comunitat Autònoma
amb motiu de la commemoració del Dia de les Illes Balears**

UN FUTUR SEGUR

Els pròxims dies 5 i 6 de març els ciutadans de les Illes Balears commemoram els onze anys d'autogovern, onze anys que signifiquen el retrobament amb la nostra història, la recuperació de la nostra personalitat i l'enfortiment de la nostra identitat com a poble. Un poble balear que, al llarg d'aquest onze anys, ha esbrinat el camí cap a un futur segur.

Crec que ara és el moment de reconèixer que, encara que els ciutadans d'aquestes illes som poc renouers, hem aprofundit el sentiment de país ferm i solidari, amb un respecte escrupolós a la riquesa de cada illa i de cada comarca. Una diversitat que és alhora el nostre tresor més apreciat.

Però el futur no es presenta gaire fàcil. Estam incardinats com a poble en la societat europea, molt competitiva, que ens exigirà un esforç continuat, un esperit obert, una imaginació creativa i, sobretot, una feina exigent. I aquest programa de futur s'ha de fonamentar en l'inconformisme respecte del passat: La societat balear mai no s'ha de sentir satisfeta només pel fet de ser l'única comunitat situada per damunt de la mitjana europea en creació de riquesa, o de tenir les majors cotes de benestar i qualitat de vida o de ser la capdavantera en la reforma de les estructures productives. La feina no està acabada. Hem de millorar les condicions de vida per a tots els ciutadans, hem de pensar en els més desfavorits, en els que no tenen feina, en els minusvàlids, en els marginats, en els nins i els vells... La nostra consciència ha d'estar sempre oberta a la solidaritat perquè volem que la qualitat de vida arribi a tothom.

Amb aquest esperit, amb aquest programa de futur, jo vos convid a participar en els actes commemoratius del Dia de les Illes Balears. Perquè som un poble que sap valorar la recuperació de les senyes que marquen la seva identitat, però, per damunt de tot, sap que la solidaritat ha de marcar el rumb de futur.

Gabriel Cañellas Fons

Comunitat Autònoma de les Illes Balears

**Consell Insular
de Mallorca**

DIA DE LES ILLES BALEARS

MALLORCA, DIES 5 i 6 DE MARÇ DE 1994

Dia 5 de març

10'00 h. DIADA ESPORTIVA de Futbol, Bàsquet, Mini-Voleibol, Tir de Fona, Handbol, Petanca, Atletisme, Escacs, Tennis, Tennis de Taula, Gimnàstica, Rugbi-Cole, Patinatge Artístic i Bàsquet de Super-Veterans, en el Poliesportiu "Principes de España".

11'00 h. Lliurament de premis de redacció "LA MEVA COMUNITAT AUTÒNOMA" en el Consell Insular de Mallorca.

12'30 h. Lliurament de premis de la Diada Esportiva en el Poliesportiu "Principes de España".

21'30 h. ESPECTACLE DE BALLET CLÀSSIC a càrrec del Ballet de Cambra del Conservatori de Música i Dansa de les Illes Balears i de l'Orquestra Simfònica de Balears "Ciutat de Palma" en el Teatre Principal de Palma.

Dia 6 de març

10'30 h. Missa solemne presidida per l'Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Mallorca a la Santa Església Catedral Basílica amb la participació de la Capella Mallorquina.

12'00 h. Acte institucional i lliurament de les Medalles d'Or de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears 1994 a les Cases de Balears a l'Exterior en el Consell Insular de Mallorca.

MEDALLES D'OR 1994

- Círculo Mallorquín de Puerto Rico
- Centro Balear de Uruguay
- Casa Balear de Buenos Aires
- Centro Balear de Santa Fe
- Sociedad La Protectora Menorquina de Córdoba
- Centro Balear de Mendoza
- Agrupación Mallorca de San Pedro
- Amics de Mallorca a Barcelona
- Casa d'Eivissa i Formentera a Catalunya
- Casa de Menorca a Barcelona
- Hogar Balear en Madrid
- Centro Balear de Cuba

els lectors escriuen

QUE S'HA ENFANDAT EL BATLE?

Sí. L'única explicació raonable que pot justificar un escrit tan desorbitat com el que el Batle ens adreça en ES SAIG del mes passat, és un atac d'empenyadura, cosa que li desitjam que li espassi ben aviat. Sort que, com ell diu, va fer el mencionat escrit amb seny i, per tant, l'acaba només catalogant-nos de violents! Si no hi arriba a posar seny, potser ens hagués enviat al fondet.

Bé. I quin és el greu pecat que hem comès perquè la primera autoritat municipal ens envestesqui d'aquesta manera? Criticar-lo públicament. La crítica, la por eterna dels governants que no saben mantenir-se al seu lloc. I per què l'hem criticat? Perquè, com li dèiem en el nostre anterior escrit, un bon batle ha d'acceptar la possibilitat que els altres el critiquin. Però, de moment, i per desgràcia, el Batle no està per aquesta feina. Atenció, pregam que es llegeixi bé la frase anterior: no deim que el Batle sigui poc feiner; deim que el Batle no està per la feina d'acceptar crítiques.

Naturalment, aquesta afirmació nostra és opinable i, si voleu, criticable, però basada en arguments. Els que ara a continuació exposam.

Accepta ser criticat un Batle que utilitza els adjectius "deplorable" i "instigador o instigadors" per referir-se a uns veïnats que escriuen una simple carta? Accepta ser criticat un Batle que escriu, textualment, que la carta posa "entrebancs a la creació d'unes Normes Subsidiàries al poble"? Les paraules són recercades per fer aparèixer les crítiques com a culpables del mal. Posats a exagerar, posats a trobar dimonis per llançar a la foguera, si així ho vol, ens pot fer culpables de les seves promeses no complertes -creació del Consell de Joventut, impuls de la normalització lingüística, obres de clavegueram a Randa... Com que el Batle,

pobret, ha de dedicar el seu temps a contestar escrits insultants...

Accepta ser criticat un Batle que desqualifica globalment els seus crítics, tirant-los en cara la quantitat de vots? Sort que som nosaltres, com ell diu, els que miram "la gent des de la superioritat i des de la distància"! El Batle, primer inculpa les crítiques i després, els crítics. Ens dol no tenir un Batle gaire original, perquè això d'usar els resultats electorals com argument, quan no se'n té d'altre, és demagògia barata, recurs usat per distinta gent des de fa molt de temps. I ell mateix pot trobar els exemples dels personatges que l'han precedit en aquesta pràctica, certament molt democràtica.

D'altra banda, li volem manifestar, al Batle, que el nostre representant, Miquel Ballester, té la nostra total i absoluta confiança, i que fa riure que el vulgui desautoritzar en públic amb expressions que falten a la veritat. Amb seriositat, creu que una expressió de fets consumats de l'estil: "Ho sents? He contestat la carta", compleix els mínims necessaris per considerar que un escrit ja pugui ésser representant de l'opinió de l'Ajuntament? Quan l'actual Batle era a l'oposició, es mostrava bastant més exigent amb les formes democràtiques.

A nosaltres, també ens agrada intercanviar salutacions cordials, i aprofitam l'ocasió per informar-lo d'aquest escrit i de tots els que puguin venir en el futur. "Ho sents? Hem contestat". I a disposar, com diuen.

Agrupació d'Algaida del PSM, febrer 1994

els lectors escriuen

Benvolgut Directos d'ES SAIG

Jo sóc l'anònim culpable d'un seguit de cartes creuades que s'han anat succeint els darrers mesos a les pàgines d'aquesta estimada revista.

Tot va començar quan, a la darrereria de l'octubre passat, vaig tenir accés, a través de l'Agrupació del PSM d'Algaida, a la nova ordenació urbanística que es preparava per al nostre poble. Després d'una nit d'insomni motivada per aquest tema, seguí un comentari amb un veí del carrer que m'insinuà això de la carta. Dit i fet, explicació als altres veïnats i la corresponent firma. Només onze, perquè pensava que bastaven com a testimoni i perquè aquell mateix dissabte es tancava la revista. Segurament si hagués tengut més dies per recapacitar el tema, la carta no s'hauria ni escrit. Però les coses rodaren així i d'elles en sóc l'únic responsable.

Per altra banda, reassumesc punt per punt tot el que quedà exposat a la carta anterior sobre la futura via de cintura pel que afectava el nostre carrer i que, a la pràctica, el convertien en carretera.

Vostè, Sr. Batle, va tenir tot un mes per donar una rèplica adequada, o no donar-ne, i al final va sortir allò dels atemptats: que a la carta s'atemptava contra gairebé tot el poble, a la primera rèplica, i que es defensaven interessos particulars i es posaven entrebancs a la creació d'unes Normes Subsidiàries pel poble, a la resposta a l'Agrupació del PSM.

"Atemptat", segons el diccionari Alcover-Moll, és fer una temptativa criminal o violenta (consumada o infructuosa). Per tant, acusar-me d'això és el que vulgarment se'n diu "pixar fora de test".

En el tema de defensar interessos particulars, li puc assegurar que, al meu parer, és tot el contrari. Són els interessos de totes les famílies que viuen al carrer Antoni Maura (i carrers confrontants), que es veurien perjudicades si aquella via d'enllaç de l'Avantprojecte es fes realitat. Els que de veritat defensen interessos particulars són uns altres que no escriuen cartes i actuen d'una manera més soterrada. Veritat que sí?

És quasi al·lucinant afirmar que una simple i respectuosa carta pugui posar entrebancs a la creació d'unes Normes Subsidiàries per al nostre poble. Aquí hi vull afegir que molt abans que vostè es dedicàs professionalment a la política, hom ja havia proposat esmenes a unes altres Normes que, pels motius que tots sabem, mai foren aprovades.

M'agradaria que aquesta polèmica acabàs d'una vegada i que la present carta servís per posar-hi el punt final. Per la meva part així serà, perquè en el fons em sap greu haver-la provocada.

Postdata: Per acabar d'una manera distesa, voldria recordar-li que tenim pendent el tema dels plànols ampliat, que li vaig sol·licitar l'any passat, de l'actual casc urbà d'Algaida, Pina i Randa. Eren per completar, amb la toponímia urbana, la de tot el terme, que m'havia encarregat el Departament de Ciències de la Terra de la U.I.B. Voldria, si l'actual mala salut millora un poc més, complir aquest desig en el proper futur. Gràcies anticipades.

Signat: Miquel Sastre i Pujol "Fiolet"

NO SE COM ACABARA

Tot terreno sol tenir
senyalada importància
i sa gent amb seva constància
lo convertí en jardí,
s'hi anava a divertir
contemplant s'arbolat
que ell havia sembrat
per el bon fruit collir-li.

Algaida molt destacà
sembrant molta de figuera,
sa terra molt bona era
per ella alimentar;
a dins sa costa i pla
es jardí pertot brillava,
sa prunera no faltava,
garrover i ametlerar.

Sa figuera algaidinà
per sa dolçor destacava,
pels mercats se senyalava
duguent en tot sa primícia;
a Ciutat se n'hi duria
quan hi havia mercat,
amb so carro estibat
sa gent les esperaria.

Que són figues algaidines?
sa gent de fet demanava,
de seguida les comprava
com les veia tan garrides;
les duien molt ben collides
compostes dins els caixons,
crivells per tots els redons
que s'atenció cridarien.

Sa gent d'Algaida tenia
a s'arbre estimació,
el cuidava amb passió
perquè rendiment daria;
d'ell en part ne viuria
entre arbre i conró
era sa treta major,
sa indústria no existia.

Ses figueres convidaven
amb s'engreixar molts de porcs,
això los dava conhortes
perquè molt gros lo mataven;
ses sobrassades penjaven,
també els botifarrons,
els camaiots i jamons
tot llarg any espipellaven.

Entre carn de porc i blat
per fer pa i també coca,
gallines n'hi havia a rompre
i colom engabiat,
i conill també tancat
per tenir-lo més segur
i en es moment oportú
feien un bon aguiat.

A cents de porcs ne sobraven
a dins es poble algaidí;
un tal "Borràs" va haver-hi
que amb ells comerciaven,
tota matèria compraven
d'Algaida sa producció,
feren un molt gros racó
i els productors tots cobraven.

S'any coranta canvià
des camp tota s'estructura,
se prengué altra mesura
dins s'orde des treballar:
s'arbre se va abandonar
i en part l'arrabassarien,
per fer foc s'emplearien
i es camp pelat va quedar.

Els pocs arbres que han quedat
deixen que es fruit se perda
i s'abandono governa,
aquest n'és es resultat;
no troben porc engreixat
per poder fer sobrassades,
ses gents s'han modernitzades
imitant ses de Ciutat.

Vorem com acabarà
aquest ordre que tenim,
amb res no se mira prim,
s'objectiu és disfrutar,
no se pensa amb so ahorrar,
diuen que és antiquat,
però es moment ha arribat
que es duro falta farà.

Los faltarà carn i pa
i aigo per poder beure,
això ben clar se pot veure
es resultat que durà.
En el jove se'l crià
com si fos un gran senyor:
molt ha sortit professor
i no troba per treballar.

TROBADA DE PERSONES MAJORS

A la Junta Directiva
que sense gens de renou
treballa i fort es mou
plena d'iniciativa,

Felicit. També m'anima
a sentir-me jovial
aquest clima social
de tanta gent algaidina.

Es més fàcil la paraula,
al manco a mi me pareix
que més de pressa sorgeix
tenint els peus davall taula.

Vostra presència m'ajuda,
m'anima i m'enforteix
i fins i tot em vesteix
la paraula, d'altra muda.

I si de veres m'assusta
parlar davant tanta gent,
com que sols serà un moment,
començaré tocant fusta.

Posaré força i fermesa
per sentir-me acalorat
i que dugui aquest glosat
la paraula més encesa.

Com la cançó que endevina
que en el món no hi ha camins,
un home quan es fa endins
fa camí, mentre camina.

M'agrada sentir-me lliure,
no trobar-me engabiat,
demostrar no tenir edat
sinó el goig de saber viure.

Rebutj el ser de tercera
en l'edat de la blancor.
Vull ser persona major
i persona de primera.

No m'agrada la campana
que va repicant al vent
la vellesa de la gent
quan aquesta no ho demana.

D'on surt la veu que ens convida
i ens fa caure en els paranys
que l'edat la fan els anys
i no el bon ús de la vida?

En el cor encara ens cova
i va cremant poc a poc
la brasa viva del foc
conservant l'ànima jove.

Mirau-vos una micoia
dins el cor, bons algaidins,
l'enemic el duïm dedins
com el gran cavall de Troia.

Aconseguits els seixanta,
aferrats com un nadó
a la vida i a l'amor,
sentireu que el cor vos canta.

Que dins vosaltres perdura
acorada dins el pit
la força de l'esperit
que genera la ventura.

Que la vida és molt bonica
malgrat qualche baticor;
pensau que estau en la flor
i preniu-la mica a mica.

Edificau l'estructura
quan faceu reunions
i endemés d'excursions
hi tengui lloc la cultura.

Feu del temps el vostre soci,
com la imatge del mirall,
que sia vostre treball
treure profit del temps d'oci.

Que tregui cada persona
del seu fons tot el millor,
repartint aquest bell do
amb l'altra gent una estona.

Resplandeixin la pintura,
les lletres i demés Arts,
arribant a totes parts
els treballs de gent madura.

Que si tant i tant s'aferra
i no vola un poc el cor,
la veritat és que mor
qualque cosa dalt la terra.

Rient la vida ens desflori
els pètals de flors més blancs
eludint els entrebancs
perquè l'esperit no mori.

Vos diré per altra banda,
alçant fort la meua veu,
que encisen pertot arreu
els anys dits com a garlanda.

Si de la vida el camí
s'escurça, acaba o s'estreny,
que il·lumini vostre seny
a tot el Poble algaidí.

NOTES D'ARXIU

EL CONTROL DELS RECURSOS AQUÍFERS DE LA FONT DE PINA. EL PLET DE 1349 AMB ELS POBLADORS DEL RAFALET.

La riquesa hidràulica del terme d'Algaida està repartida d'una manera molt desigual. La zona del massís de Randa i els seus voltants així com tota la conca del torrent de Castellitx o de Pina superen amb escreix les possibilitats de totes les altres zones del terme, això sí, sempre referint-nos a nivells freàtics relativament superficials, altrament els únics que era possible explotar a l'època medieval.

Aquesta breu explicació ens obliga a fer-nos la següent pregunta: com s'arreglaven els pobladors de les parts del terme menys afavorides per l'aigua per abeurar els seus ramats en els llargs estius o els anys secs durant l'època medieval? Doncs bé, des de la prehistòria l'home s'havia preocupat de solucionar aquest problema excavant basses i cocons per emmagatzemar les aigües superficials, més tard construint aljubs i cisternes i fins i tot excepcionalment excavant pous profundíssims, encara que no comparables amb els actuals¹. Malgrat aquests esforços l'augment de la pressió demogràfica i del nombre de caps de ramat combinada amb un any de sequera podia suposar un desastre sense precedents que afegia un motiu més d'angúnia al ja de per sí fràgil *modus vivendi* de la gent.

L'actual quarter IV del terme d'Algaida ocupat en la seva major part per l'antiga possessió del Rafalet i Son Pujol era a l'època medieval - i és avui en dia - la zona amb menys recursos hidràulics. Ara segurament hi ha pous d'aquests que van a cent cinquanta o dos-cents metres, però fixeu-vos hi bé, hi són rars els pous fets a la mala, tampoc no hi ha fonts com a la part de Randa. A l'època medieval els ramats d'aquesta zona depenien totalment de les basses, dels cocons o dels aljubs i no hi havia cap altre possibilitat. Si es presentava un any excepcionalment sec havien d'anar a abeurar els ramats a altres zones del poble, la qual cosa en època de sequera provocava sempre crispacions.

Sembla que l'estiu de 1349 fou especialment dur, l'hivern devia haver estat poc plover i les reserves, a mitjan juliol, devien tocar fons. La sequera afectava evidentment tot el poble, i tota l'illa, però com hem dit abans a unes zones més que a unes altres. En aquesta època el Rafalet era una enorme finca propietat d'algunes famílies de Ciutadans² de llinatge Borrassà i Jovals els quals administraven directament part de les seves terres i havien establert en emfiteusi a terceres persones altres bocins. Entre senyors, emfiteutes, jornalers, les seves famílies i captius al segle XIV al Rafalet hi devia haver una població considerable, tant és així que entre 1379 i 1388 s'hi produïren un 12'12% del total de delictes criminals de tot el terme³, i la documentació oficial -com veurem a l'apèndix - parla de "pobladors del Rafalet" o de "Terme del Rafalet"⁴. Senyors i emfiteutes depenien sobretot de la ramaderia ovina i si consideram l'extensió del territori i el nombre de pobladors haurem de suposar que el nombre de caps de ramat eren molts, si més no, els suficients perquè els seus propietaris es posassin de mal humor un any tan sec com el 1349. Vista la situació quan el mes de juliol s'aguditzà la sequera els pastors corregueren a abeurar els seus ramats a la Font de Pina, geogràficament la més pròxima a l'indret, però toparenseus ramats a la Font de Pina, geogràficament la més pròxima a l'indret, però toparen amb l'oposició dels pobladors de Pina, els quals, davant tants ramats, veien perillar la seva pròpia subsistència. Els pobladors de Pina aconseguïren del

¹ Actualment s'està realitzant un treball d'inventari de tots els pous, aljubs, basses i cocons antics del terme d'Algaida a càrrec d'en Miquel Fiolet, en Miquel Serra i en Biel de Marina.

² No és un gentilici, sinó un estament o grup social.

³ AMA. 2167. (Llibre d'Inquisicions de la Cúria Reial de la Parròquia de Castellitx. 1379-1388). Transcripció i estudi preliminar de G. Bibiloni. Inèdit.

⁴ AMA. 2167.

Veguer de Fora un manament on s'especificava clarament que "null home del dit Rafallet no guosàs pendre ne a emprar de la aygua de la Font de Pina sots pena de XX sous" (...)⁵, però els pobladors del Rafalet acudiren a Gilabert de Centelles, Governador General de Mallorca, el qual, amb data de 23 de juliol de 1349 derogava la disposició anterior del Veguer i ordenava al Batle de Castellitx que "de part del senyor Rey vos dehim e us manam quels dits pobladors tornets en possessió de la dita aygue segons que debans hi eren e no res menys" (...)⁶. El plet no havia fet més que començar, ja que en data de 28 de juliol el Governador ratificava la seva intenció de preservar el dret dels pobladors del Rafalet, i fins i tot amenaçava els de Pina de ser multats i fins i tot empresonats si gosaven impedir el provehiment d'aigua als del Rafalet⁷. Per aclarir les coses el Governador convocava per comparèixer davant ell els procuradors d'ambdues parts en litigi, convocatòria a la qual només hi va ser present en Bernat Isern, procurador dels pobladors del Rafalet, ja que en G. de Valldaura, representant dels piners, no es va presentar⁸.

A primera vista, segons la situació fins ara descrita, sembla que el Governador havia pres partit clarament a favor dels pobladors del Rafalet, però en un document datat dia 20 d'agost de 1349, una vintena de dies després de la reunió del Governador amb el procurador Isern, ens fa observar un canvi evident en la postura del Governador, el qual, si bé no modifica la seva disposició inicial de permetre l'ús de la Font als del Rafalet, justifica el dret que tenen els Piners de defensar l'aigua de la Font, inhibint-se clarament de l'assumpte fins que els dos procuradors s'haguessin reunit davant ell per aclarir la situació⁹. L'actitud del Governador es podria justificar per la pressió que en Bernat Acsat, tudor de la noble Esclarmundina, hereva del noble en Bertran de Fenollet, que en aquelles hores devia ser senyor de Pina, havia fet al Governador.

El resultat final del plet no el sabem, no hem aconseguit, de moment, trobar més documentació que faci referència a aquest afer. De la lectura dels documents núm I i II de l'apèndix se'n dedueix que els pobladors del Rafalet tenien empuia a la Font, ara que, potser existia alguna mena de clàusula que limitava l'ús a èpoques de règim pluviomètric normal¹⁰. Com que això no s'especifica haurem de pensar que es tracta més que res d'una mesura proteccionista dels pobladors de Pina. Tanmateix la clau per resoldre el conflicte és en la titularitat de la Font, la qual, de ben segur devia estar sota titularitat senyorial i els drets sobre ella no tan clars com els Piners pretenien¹¹.

⁵ ARM. AH-10 f. 92v-93.

⁶ ARM. AH. 10 f. 92v-93.

⁷ ARM. AH. 10 f. 97v-98.

⁸ ARM. AH. 10. f. 103.

⁹ ARM. AH. 10. f. 114v-115.

¹⁰ La sequera que sembla es va patir el 1358 ens proporciona un cas que dona suport a la teoria que formulam. La dona Tortosa de Formiguera (Son Mesquida) manté un plet amb en Guillem Cabrer, veí seu, amb el qual comparteix una font (suposam la del Puig Moltó) perquè segons indica na Formiguera en Cabrer hi pot abeurar el seu bestiar excepte en temps de sequera. El Governador, després de justificar que efectivament aquell any era d'excepteional sequera, mana al Batle de Castellitx que vetlli pels interessos de la dona Tortosa de Formiguera. ARM. AH. 16. f. 98v.

¹¹ Tudela Villalonga, Lluís. El control de l'aigua a la Mallorca Medieval. El Tall. Ciutat, 1992. Pàg. 55.

Tudela explica que després de la conquesta catalana hi hagué una privatització dels drets hidràulics. La seva concentració en mans dels grans propietaris juntament amb les concessions que feren a tercers provocà una complexa xarxa de relacions feudals i uns abusos evidents contra la col·lectivitat. Només a l'època del Cerimoniós començarien a resoldre's aquestes qüestions minvant els drets dels particulars en favor de la col·lectivitat.

haurem de pensar que es tracta més que res d'una mesura proteccionista dels pobladors de Pina. Tanmateix la clau per resoldre el conflicte és en la titularitat de la Font, la qual, de ben segur devia estar sota titularitat senyorial i els drets sobre ella no tan clars com els Pincers pretenien¹².

GABRIEL BIBILONI TROBAT.

APÈNDIX DOCUMENTAL.

ABREVIATURES:

ARM: Arxiu del Regne de Mallorca.

AMA: Arxiu Municipal d'Algaida.

SIGNES DE TRANSCRIPCIÓ:

() Escrits entre línies.

Esborradures a l'original.

(...) Paraula de difícil o impossible lectura.

DOCUMENT I.

1349. Decimo Kalendas augusti. (23 de Juliol). Ciutat de Mallorca.

De part den Gilabert de Sentelles

Governador General de la Ciutat e Regne de Mallorca.

Pro populatoribus Rafalleti de Castallig.

Al amat lo Batle de Castalig o a son lochtinent. Salut e dilecció. Havem vista la appellació a nós feta per part dels pobladors del Rafallet de la dita parròquia de una crida que vos faes per manament del Vaguer de Fora a instància del (honrat) Bernat Acsat, tudor dels hereus del noble en Bertran de Fonellet ça enterà que null hom del dit Rafallet no guosàs pendre ne a emprar de la aygua de la Font de Pina sots pena de XX sous per vigor de la qual nós, a instància den Bernat Isern, axí com a procurador dels dits pobladors, havem fet citar lo dit Tudor lo qual no és comparegut. Per ço, a instància del dit Bernat Isern per nom demunt dit de part del senyor Rey, vos dehim e us manam quels dits pobladors tornets en possessió de la dita aygue segons que debans hi eren e no res menys #guguats# assignats a les dites parts altre dia per prosseguir la dita appellació devant nós. Dat. Maioric. Decimo Kalendas augusti anno domini M CCC XL nono.

ARM. AH. 10. f. 92v-93.

¹² Tudela Villalonga, Lluís. El control de l'aigua a la Mallorca Medieval. El Tall. Ciutat, 1992. Pàg. 55.

Tudela explica que després de la conquesta catalana hi hagué una privatització dels drets hidràulics. La seva concentració en mans dels grans propietaris juntament amb les concessions que feren a tercers provocà una complexa xarxa de relacions feudals i uns abusos evidents contra la col·lectivitat. Només a l'època del Cerimoniós començarien a resoldre's aquestes qüestions minvant els drets dels particulars en favor de la col·lectivitat.

DOCUMENT II.

1349. Quinto Kalendas Augusti. (28 de Juliol). Ciutat de Mallorca.

De part den Gilabert de Sentelles
Governador General de la ciutat e Regne de Mallorca.

Pro populatoribus Rafalleti de Castaligio.

Al amat lo batle de Castalig o a son lochtinent. Salut e Dilecció. Con sobre la appellació a nós feta per part dels pobladors del Refalet de la dita parròquia a instància den Bernat Isern axí com a procurador dels dits pobladors per mees letres haiam manat a vós que los dits pobladors tornassets en possessió de la aygue de la Font de Pina e aço no contrestant lo manament per vós fet als dits pobladors a instància del honrat en Bernat Acsat, tudor dels hereus del noble en Bertran de Fenellet sa entràs vos lo dit manament nostre segons que havem entès haiats manat a exequció los pobladors de Pina a aquell contrastant. Emperamor daçò a instància del dit Bernat Isern per nom demunt dit de part del senyor Rey vos dehim e us manam que los dits pobladors #tornets# de Rafalet mantingats e defenats en la lur possessió faent manament als dits pobladors de Pina çots certa pena que als dits pobladors de Refalet la dita aygue non degen contrestar ne de la lur possessió gitar entrò plenerament dels mèrits de la dita appellació sia per nós determenat e conegut assignat die a quescuna de les dues parts que diluns primervinent sien devant nós per manar la dita appellació en altre manera proppassat lo dit die en los dits pobladors de Pina o procurador d'aquells devant nós per la dita rahó lo dit die no eren compareguts. E nós sobre aquestes coses per lo dit Bernat Isern de justicia serien #vists# requerts que vos provehirieu sobre les dites coses segons que justicia request e demenats. La absència dels dits pobladors de Pina no contrestant. E no res menys axí com demunt vos

dehim e us manam que en cas que per los dits pobladors de Pina alcuna resistència en la dita aygue als dits pobladors sia feta que aquells nos trametats presos sots feels guardes punidors aquells segons que justicia dictàs e ordonàs del qual manament e assignació de dret nós certificats per vostra letre. Dat. Maioric. Quinto Kal augusti anno domini M CCC XL nono.

ARM. AH. 10. f. 97v-98.

DOCUMENT III.

1349. Ciutat de Mallorca.

De part den Gilabert de Sentelles
Governador de Mallorca.

Pro populatoribus del Rafalet.

Al amat lo Batle de Castellig o a son lochtinent. Salut e dilecció. Sapiats que Bernat Isern #del# axi com a procurador dels pobladors de Rafallet per manament nostre comparech devant nós #prop# diluns propassat per proseguir una appellació devant nós sobre lo fet de la questió de la aygua de la Font de Pina que han ab los pobladors de Pina. Emperò en G. de Valldaura, procurador dels dits pobladors de Pina al qual fo àsignat #que axi matex# per nós que axi matex compareguets devant nós per la dita raó, lo dit dia no és comparegut per que l'altre part ha ... de fadiga e de son dret. Per ço, de part del senyor Rey, a instància del dit Bernat Isern, vos dehim e us manam que encontinent fassats pagar les samscions justes al dit Bernat Isern, XVI diners per la present. E no res menys astiguats altre die peremptori sots certa pena a proseguir la dita appellació en altra manera.

ARM. AH 10. f. 103v.

DOCUMENT IV

1349. XIII Kalendes september. (20 d'Agost). Ciutat de Mallorca.

De part den Gilabert de Sentelles
Governador General del Regne de Mallorca.

Pro Populatoribus de Pina.

Al amat lo Batle de Castalig o a son lochtinent. Salut e dilecció. Havem entès per l'onrat en Bernat Acsat, tudor de la noble Asclarmundina, filla e hereve del noble en Bertran de Fonellet, quondam, que vos vedats als hòmens de Pina de deffensar l'aygua del dit loch de Pina als pobladors. E açò segons que deits per vigor de una letra per vos a nós tramesa. E com segons quel dit Bernat afferma açò sia en gran dampnatge e perjudici dels pobladors de Pina qui han acostumada de deffensar la dita aygua a tot hom qui no sia poblat dins lo terme de Pina, per tant vos suplica que lin deguessen proveir de remey covinent e vos envia la dita suplicació ésser justa vos certificam que no fo nostra intenció, ne és, que per vigor de la dita nostra lacra fos fet negun perjudici als dits hòmens de Pina ne encar de Rafalet en lur dret de possessió o quax per què vos dehim #e us# e us manam que vos no vedets ne contrestets cadescuna de les parts de usar ni posseir ne de fer ço que abans de la nostra letra havien acostumat, ans cascun mantengats en sa possessió en tro que per nós axí com pels demunt dites parts és contengut sia conegut si los dits hòmens del Raffalet hi han empriu o no. Dat. Maioric. XIII Kalendes september anno Domini M CCC XL IX.

ARM. AH. 10. f. 114v-115.

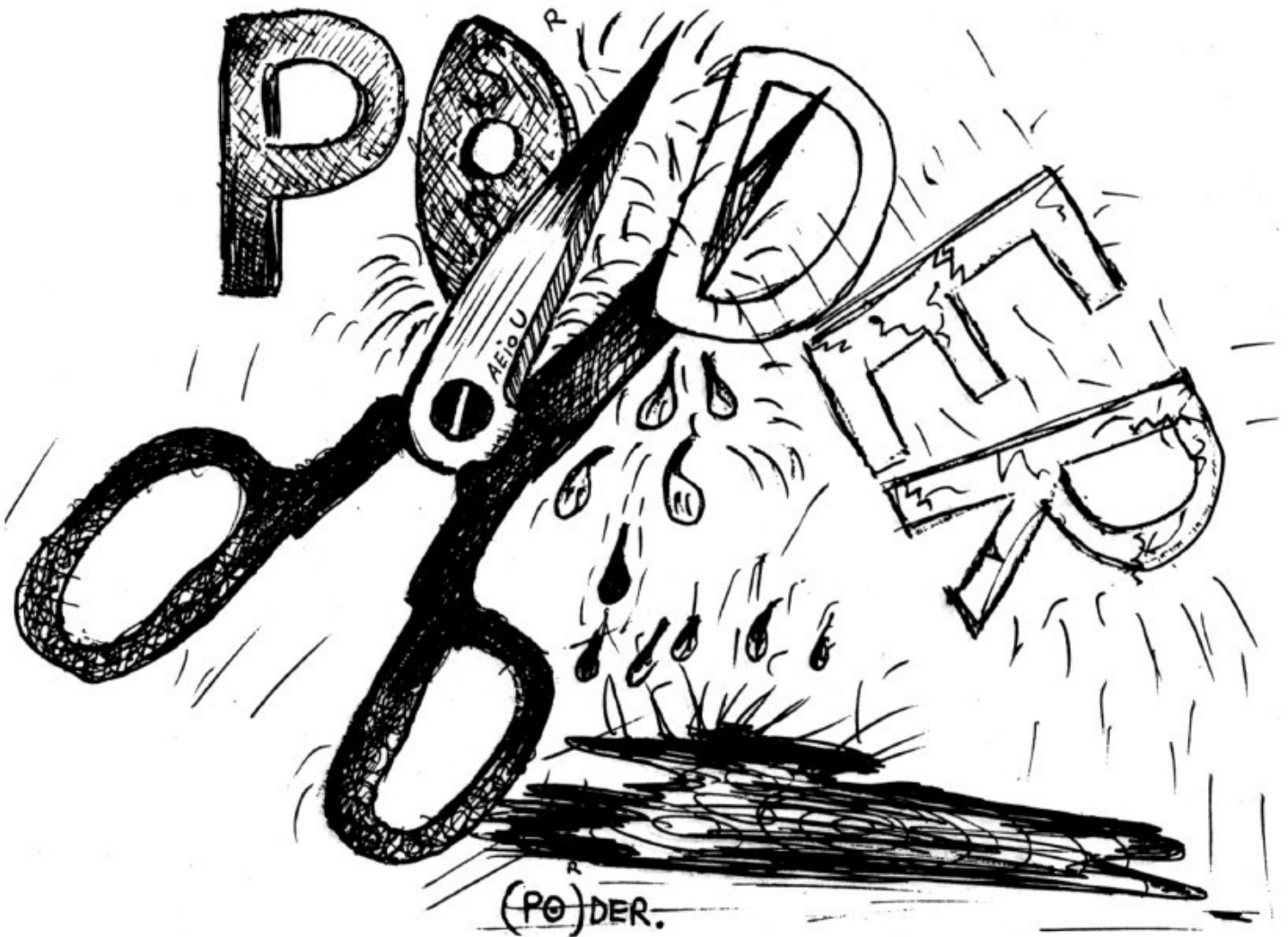
SIGNES DEL TEMPS

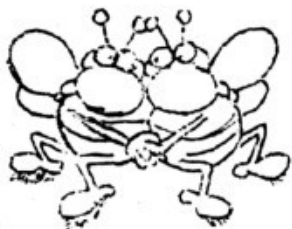
El mes de desembre passat va fer un any que un anarquista llançà la bomba al Liceu de Barcelona. Aquest mes de gener de 1994 ha mort Federica Montseny i uns dies més tard es crema, i queda pràcticament derruït, el teatre del Liceu, cosa que ha provocat moltes llàgrimes de cocodril. També esclata l'assumpte de Banesto, Michael Jackson té problemes i el Duque de Fera, també. El príncep Carles d'Anglaterra pateix dos "atemptats" i el Barça perd una eliminatòria amb el Betis -"manque pierda"- i uns dies després el Saragossa li endossa sis gols. El Reial Madrid va de cul i ja no li creix ni l'herba. Mikimoto i "Persones humanes" també entren dins aquesta dinàmica. Es tallen penis... Senyors, si això no són signes del temps, l'estàtua de la Llibertat és a la plaça Roja de Moscou!

Qui avisa no és cap traïdor, i el temps avisa amb els seus signes.

Però, atenció!, que el poder quan es descompon fa po(r). La història ho diu ben clarament: la reacció sol ser la resposta.

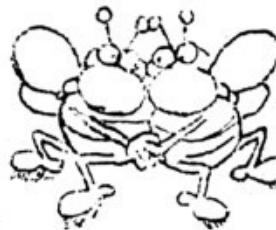
VATPOR

Sa Primera Comunió

Pere Joan Oliver

Els primers anys de batxillerat estudiava amb nosaltres un al·lot un poc especial. Li dèiem en Tòfol Marimon, fill de mestre Joan Volta, el rei dels “Campos Eliseos”. Mai vaig saber per què li deien aquest malnom, i és ben cert que no li sabia gens de greu que li diguessin i tampoc mai es va enfadar. Era més llest que una espasa, però també era més vago que es jeure. No va durar molt de temps a l’Institut: prest va abandonar i sa n’anà pel món a viure la seva vida. Va fer “ses Amèriques” i va tornar sense cap duro, però feliç. Va fer cursos de paracaigudisme i de vol sense motor i la solapa de l’americana lluïa amb orgull una escut blau amb tres aus blanques molt elegants, que mostrava a tothom. Era per lo únic que li servien, perquè mai va fer d’aviador ni de paracaigudista. Era d’aquelles persones tan xerradores i contadores de coses que quan t’aglapia, si frissaves, anaves ben llest.

Feia molts d’anys que no l’havia vist i un dissabte, no fa molt, ens trobàrem pel carrer de Sant Miquel. Com que no tenia moltes feines, anàrem a prendre un cafè al Bar Moka i allà, en cadena, me’n va contar de coses fins que va quedar sense alè. De totes aquelles conterelles, ni va haver una que m’agradà i vaig pensar que pentura a qualcun de vltros li agradaria sentir-la. Com que és una persona molt detallista no sé si recordaré fil per randa tot quant me va dir. Procuraré contar-ho el més exacte que pugui.

-No te’n recordes de’n Nofre? Em digué.- Quin Nofre? li vaig contestar.-No sé que nomia de llinatge, però de mal nom li dèiem de Ca Ses Mosques. Tenia moltes de germanes, era rosset, amb molta pelussa damunt es morro (mostatxos de llet) i més colló que es dos d’Oro; mai sabia sa lliçó i, quan li demanaven, se posava a plorar.-Ara ja sé qui me dius, i que li ha passat res?.-No, no li ha passat res de nou, però, saps que li ha anat de bé!. Es va dedicar a sa construcció i va agafar sa plena des turisme i ses vaques grasses i va fer un caramull de sacs de duros. S’altra dia de pagès, ens trobàrem pel carrer, em va fer molt de cas i, a lo darrer, em va convidar a sa primera comunió

d’un fill seu, en Nofret, que havien tengut ja de majors, perquè de joves, amb es trull de ses obres, no havien tengut temps de pensar amb això.

Tu ja saps com som, i em vaig oferir per ajudar-los, per tant vaig viure d’aprop tota sa preparació de sa festa, amb tots els detalls, des de triar es vestits de cada un, sa festa de l’església, es restaurant, etc.

Trobaven que s’al·lot havia d’anar vestit d’almirall, perquè de mariner era massa poc. Li posaren un vestit coloret crema, amb americana creuada amb sis botons daurats i uns calçons amb una tira cada costat de cama, perquè fos elegant. Ses sabates eren de xarol negre amb uns calcetins blancs, molt calats i damunt les espatlles duia unes xarretes de color d’or amb molts de flocs, i una corbateta negra, perquè trobaren que posar-li una llaçada feia mariner i ell anava d’almirall. Uns guants blancs, un llibret petit amb tapes de nacre, un rosari d’or i un cordoncillo també d’or penjat pel coll. Quan li provaren tot això, els va parèixer que anava despullat, perquè no duia gorra. N’hi posaren una de plat molt gros, de frontal molt alt, amb una ancora brodada d’or.

En Nofre, son pare, es va posar molt elegant perquè -lo que deia ell- un dia és un dia. Es va fer un “traje” d’alpaca de color gramat, creuat, amb sis botons i molt entallat. Un guarda pits raxat, de color vert i gris, i a les butxaques del guardapits un rellotge d’or penjat a una cadena també d’or. Els calçons molt acampanats, un mocador blanc dins el butxacó un clavell a la solapa, la camia era de seda natural, blanca, amb coll fort rodó, i una corbata estreta molt florejada, amb fons granat i estampat groc. Sabates de xarol negre, de la casa Lotusse, i calcetins de color groc, també de seda natural. Vestir Na Conxa, sa dona, va dur un poc de més feina, perquè no estava decidida de com s’havia de vestir. En va fer molts de viatges a ca sa modista i botigues de modes. I a la fi na Rita, sa modista, va parèixer endevinar-li la seva idea: lo més “in” són ses falde llargues amb molts de xaps.-Ah no! No vull parèixer una “vileda” amb tires amples. No me desagrada sa idea, però

només vull un xap, ben gros, a davant. Na Rita, que era un poc xusca, la va agafar de sa paraula i li va fer una falda llarga fins als peus, de color blau-cel, i amb un sol xap a davant, però, Déu meu quin xap! No diré que li arribàs en es llombrígol, però casi. Na Conxa es dia de sa primera prova, per poc s'acuba. -Jo no me puc posar això. Que no veus que m'ho veurán tot? -No te preocupis, tot està previst. I li va treure unes bragues vermelles, a les quals havia cosit tres tires de lluentós de colorins i, entre tira i tira uns picarolets molt petits i que quan caminava feien un renouet no molt fort, però sí a bastament perquè entre es renou i es pipelleig no quedàs ningú que no s'hi fixas.

Això li va agradar, i ja va estar decidit. Completaren es vestit amb una brusa de seda natural de color marró amb unes retranquetes molt primes i una torereta molt curta de color verdós. Ses sabates, marca Farrutx, blaves, amb uns tacons que no sé com se diuen però que són més amples de baix que d'adalt. Tant ses arracades com es collar eren de

perles Majorica, però tan grosses que pareixien ous de colom.

A sa perruquera li va demanar una cosa senzilleta, i aquesta li va fer un pentinat "a lo garçon" i tot això es va completar amb una pamela molt grossa, blanca amb tres cireres color de rosa.

Sa padrineta, Na Rosa, no va tenir cap problema per endiumenjar-se. Tenia una amiga que nomia Cristina que vivia a Can Pastilla i desiara anava a veure-la. Un bon dia, passejant per sa carretera va afinar al mostrador d'una botiga de "souvenirs" un vestit d'aquests que venen als turistes, i de cap manera la feren canviar d'idea. -Jo tob -deia en Tofol- que hi havia per llogar cadiretes, però com que se posà tant forta, ningú li va fer el contrari. Era un vestit de tul negre, transparent, amb tres tires de perfalans a sa falda i tres tires més al cos, que no tenia espatlles ni retranques. Quan sa filla l'afinà li digué: -Mumare, per mi anau massa destapada per anar a l'església. Ella no va dir res, però ho arreglà posat-se damunt ses espatlles un mantó de Manila que li havia duit una tia d'Amèrica. I per ses cames, perquè no li vessin es transparent un calçons ajustats fins damunt es genolls, com els que duen els corredors de bicicletes i que ara s'usen tant.

Ses sabates les va voler planes, sense tacó, perquè feia més jove, deia. Sa veritat era que tenia uns galindons com un ou de colom a cada peu i

amb tacons veia ses estrelles. Pel cap no es va posar res perquè deia que els capells li tapaven es cabells, que era lo més "mono" des seu cos. Un pentinat estirat, amb un "monyo" ben gros a darrera, amb dues pintes de conxa a cada costat era tot quan duia. Per vestir es padrí, sa dona li digué: -Carlos, com que hem tengut tants de gastos, basta que duguis es vestit des casar. Ell, que passava de tot, va dir: -Bé. I res més. El traje era gris mareng, amb una retxeta primona, amb uns calçons molt estrets d'abaix, s'americana molt curta i entallada, amb ses solapes molt estretes i espatlles i mànegues molt amples. Sa camia era blanca, però grogosa, com a color de calaix, amb un coll de puntes molt llargues, i una d'elles sempre qualcava damunt es coll de s'americana. Una corbata granat sense cap dibuix i molt ample, amb un foradet d'arna, que ell deia que semblava un "topo". Tot plegat feia un poc d'olor de bolles de gas, però amb molta de colònia "for men" es dissimulava. Era un home molt sà i vermell de cara, li agradava molt es "fijapelo"

pels cabells, i mai se llevava des morros sa llosca des puro.

I ja tot ben endiumenjats, quan anaven a pujar al cotxe per partir cap a l'església, Na Rosa, sa padrina, es va plantar i digué que amb aquell sis-cents (era un R-21) anirien massa estrets i se mastegarien es vestit. Però en Tòfol, com sempre, els va treure ses castanyes des foc. Un amic seu tenia un negoci de lloger de cotxes i li va deixar una "limoussine" de vuit metres de llarg amb quatre finestres per banda; i amb aquell carro no se'n feren cap d'arruga.

Arribaren a l'església i allò va ser massa. En Nofre, quan va estar forrat de duros es va aficionar a sa música, i ell va preparar tot el programa musical de sa missa de comunió. I -lo que deia ell- s'emoció més gran de sa vida és menjar dues arengades torradetes, amb molta col blanca trempada i una botella de xampany Dubois ben fresc escoltant sa simfonia nº 5 s'en Mahler o sa Cavalcada de les Walkiris de'n Wagner. És molt mascle. O un pa pagès amb oli verjo, tomàtiga de ramellet, olives trencades i tassó de vi negre de Can Ribes de Consell escoltant ses quatre estacions d'en Vivaldi. És molt fi.

D'entrada varen tocar una música que tothom coneix i ningú no sap que és. Ho canten en mallorquí dient: "Ai, ai, Pepet, ja t'han fotut, tan

pres sa dona, i ...". Música molt clàssica a ses noces i que no es mes que es Preludi de s'acte III de Lohengrin d'en Wagner. Després estava en dubtes que cantassin sa missa "Tu es Petrus" a XVI veus mixtes d'en Palestrina, però davant sa dificultat de reunir un cor tan nombrós es va decidir per sa missa en si bemol major d'en Schubert, que és una autèntica meravella. Es temps de sa comunió va voler que tocassin s'Adaggio per a corda d'en Samuel Barber, un músic modern (va morir l'any 1981) que te recoman que escoltis perquè posa els pels de punta de s'emoció que fa sentir.

I tan bo com sa part musical va ser el sermó des capellà. Estam acostumats que, en aquests casos ens parlin de l'Esperit Sant, d'ètica, de moral, etc i aquest home, un frare caputxí, eivissenc, des convent des Caputxins de Ciutat, no va parlar més que de s'al·lot: sa seva vida fins ara, ara i a partir d'ara, tot el seu voltant com a figura primera i més important de sa festa. Te promet que me vaig emocionar.

Tot lo que comença acaba, i també s'acaba sa missa. Quan sortia es seguici, i com una premonició del que més envant passaria, l'orgue va tocar "El vuelo de moscardón" de Txaikowski, si bé, amb el renou que feien, quasi ningú se'n adonà.

El dinar de sa festa el feren a un menjador de S'Arenal que no record com es diu. Només se que estava adornat amb unes estàtues molt grosses, com a gegants indonesis, i que tot va ser molt bo. Posaren tres taules d'uns deu metres de llarg plenes de mejar de tot tipus, calent i fred, i més que dir-te què hi havia, serà més bo de fer dir què no hi havia; i no oblidem una altra taula plena de

pastes, pastissos i llaminaries de tota classe. D'entrada, es convidats s'assegueren a unes taules i d'allà anaven a carregar tot el que volien. Saps que en feien de viatges! Sé cert que vist de damunt devia parèixer un formiguer, anat i venint a cercar miques i tant s'afanyaren que en menys d'una hora a damunt ses taules no hi havia més que palanganes i olles buides.

Cafè i suc a triar tot es que volgueren i ja a mitjan horabaixa, tothom ben calent d'orella i amb es nas ben vermell, en Carlos, es padrí, es va aixecar i va dir en es seu nét: -Au, Nofret; que no ens has de dir un poesia? S'al·lot, com si ho esperàs, va dir tot rebent: Sí, en sé una de molt bona. -Au idò, callau tots que en Nofret vol dir una poesia. S'al·lot es va llevar sa gorra d'es mirall, que no li havien pogut treure en tot el dinar, va pujar a una cadira perquè el ves tothom i li amollà en veu ben forta: "A un panal de rica miel, dos mil moscas acudieron i todas golosas murieron, presas de patas en él". Ja no va poder seguir més perquè

sentiren un tutup sec. Era sa mare que s'havia acubat i pegat en terra tan llarga com era. Es va fer un silenci que el podien tallar i els de més aprop li posaven colònia pels polsos per fer-le tornar en si. Sa padrina estava blanca com es referit, fent una mitja rialleta nerviosa a dreta i esquerra: -Ji, ji, ... ja se sap; els al·lots no saben lo que diuen. Ji, ji, ji. Es padrí, no s'enterava massa de sa pel·lícula i pensant animar, es va aixecar i comença a fer mambelletes: -Bravo, bravo! Però es tercer "bravo" ja no el va poder dir perquè sa dona el va asseure amb una estirada de sa mànega de s'americana que li va descosir tota sa sisa. Ell s'aixecà, va encendre una breva i digué: -Me'n vaig a fumar defora, que aquí s'ambient està molt carregat.

Com sempre, jo, en Tòfol, els vaig treure les castanyes des foc. -Aquí no ha pasado nada! Ara amb en Nofret farem una subhasta. I agafant s'al·lot amb una mà i unes estidores amb s'altra, ens passejàrem de taula en taula venent trocets de sa corbata. Va esser un èxit grandíós. Va recaptar més de dues centes mil pessetes. I en Nofret no feia més que pegar bots dient: -Ara em podré comprar s'ordenador de video-jocs que vaig demanar als Reis i que no hem dugueren. Tothom ja estava tranquil. Varen cantar i ballar fins que es cos en va voler. En aquest moment en Tòfol va quedar parat. Mirà es rellotge i digué: -Animalada, quina hora s'ha fet! Pegà bot de sa cadira i casi des del portal digué: -Avui fris molt. Adéu, ja ens veurem i te contaré més coses. Adéu!

FOTO ANTIGA

Aquesta foto va ser feta devers l'any 35 a S'Arenal on hi anaren amb bicicleta a nedar. Són, d'esquerra a dreta, drets: Joan Coent (+), s'Espieta de Lluçmajor, Andreu Trinxet, Rafel Sis, Nadal Fullana (+), Pep Pistola, Nofre Rego (+) i Sebastià Truc (+). Agenollats: desconegut, Tomeu Felet, Joan Suredí (+) i Joan Metler.

(Foto cedida per Rafel Sis)

Titoieta Ràdio 108.0 FM

SUMA DE COMUNICACIONS

LA EUROPA DE LES RÀDIOS

Titoieta Ràdio ha ingressat a la "World Association of Community Radio Broadcasters".

L'emissora local d'Algaida s'ha adherit a l'associació internacional d'emissores de ràdio comunitàries (AMARC), una entitat que té com a principal finalitat contribuir al desenvolupament del moviment de les emissores locals. L'associació internacional possibilita la consulta, coordinació, cooperació, intercanvi i promoció entre les estacions de ràdio locals de servei públic. Recenment, l'AMARC ha creat una divisió europea que reuneix a més de 1000 emissores. L'associació té la seu central a Montreal (Canada). Trimenstralment edita una revista informativa anomenada "Interadio".

APUNTA'T AL CLUB DE POBLE NOU

El club de seguidors de "Poble-Nou" ha obtingut el suport de Titoieta Ràdio.

Recenment s'ha creat el club de seguidors de la tele-sèrie "Poble-Nou" que actualment emet TV3, Televisió de Catalunya. El club reuneix als espectadors mallorquins de la primera telenovel·la catalana. "Poble-Nou" conta la història quotidiana d'un grup de veïns que viu al costat de la vila olímpica. La novel·la televisiva té tots els ingredients d'un bon "culebrón". TV3 l'emet de dilluns a divendres a les 15,30 hores. Titoieta Ràdio emetrà proximitat, dins el magazine "Territori d'incògnites", un mini-espai dedicat específicament a la tele-sèrie.

EL CLUB SAU A MALLORCA

EL programa de TR "No Volem Ser" introdueix a Mallorca el Club Sau. El Club va començar a Vic a principis de l'any passat d'una manera tímida però amb molta il·lusió i ganes de treballar. Poc a poc s'ha anat consolidant formant un grup molt nombrós que a més de gustos musicals comparteix una forta amistat.

Tu també pots ésser membre del CLUB SAU. Les principals avantatges que tindràs si hi pertanys són aquestes:

- Estaràs informat a través de cartes de les novetats i activitats del club, com són: dates de concerts, autocars per anar-hi, festes, trobades, etc.

- Podràs col·laborar escrivint articles, opinions, cròniques a la revista que Club SAU publicarà i que enviarà a tots els socis.

- Obtindràs un 25% de descompte en la compra de productes del Club, molts d'ells de col·leccionisme.

- Participaràs en diversos sortejos per assistir a la gravació del nou disc de SAU, del video-clip i a més de poder veure un concert des de l'escenari.

Si vols més informació sobre el Club SAU telefona durant l'emissió del "No Volem Ser" al 12 53 35.

TERRITORI MOLT PERSONAL

El magazine de TR "Territori d'incògnites" ha incorporat un nou espai d'entrevistes.

Donar a conèixer l'univers personal d'un convidat és el principal objectiu del nou espai d'entrevistes que Tитоieta Ràdio emet els

dissabtes a les 12 del migdia. Fins ara, han visitat els estudis de TR una llista molt heterogènia de personatges d'Algaida: Margalida Puigserver, Catalina Martorell, Conxa Garcia, Jaume Falconer i Miquel "Casta".

CATALINA MARTORELL JUGANT A L'OCA EN EL DECURS DEL "TERRITORI MOLT PERSONAL".

UNA ALTRA DE LES CONVIDADES AL NOU ESPAI D'ENTREVISTES FOU CONXA GARCIA. (FOTOGRAFIES DE JERONIA POU).

TITOIETA RÀDIO ES LA VEU DE LES ILLES A BADALONA

L'emissora d'Algaida ha començat una sèrie de col·laboracions periòdiques amb els serveis informatius de Ràdio Ciutat de Badalona.

Recentment TR ha encetat una nova experiència amb una emissora municipal de Catalunya. De forma periòdica, inicialment una vegada al mes, Ràdio Ciutat de Badalona connecta amb l'estació radiofònica d'Algaida. La connexió pretén donar a conèixer als oients catalans quins són els temes que marquen l'actualitat de les Balears. La crònica illenca s'inclou dins un programa magazine titulat "Matins al punt" que s'emet diàriament. La ciutat de Badalona (Barcelona) té actualment una població de 30.000 habitants.

JOVES PER LA LLENGUA

El Centre Cultural d'Algaida dona suport al manifest "Joves per la llengua". L'entitat promotora de Titoieta Ràdio comparteix la preocupació general per l'actual situació del català.

El manifest "Joves per la llengua" és el següent:

La situació de la nostra llengua no és ni de bon tros la que normalment hauria de ser. El català després d'haver patit molts d'anys de prohibició i repressió, es troba relegat a un paper secundari a les Universitats, a la premsa, a la televisió, a les ràdios, als cinemes i, en general, en el món dels joves, tant en

l'aspecte lúdic com en el de l'estudi i treball, i no assoleix el paper de llengua preeminent que entemem hauria de tenir.

En qualsevol país, la llengua que li és pròpia és impulsada des de la societat i respectada i promoguda per part dels poders públics. Així és com ha estat a Catalunya els darrers anys, i així és com els joves catalans volem que continuï essent.

El llegat històric i cultural que significa una llengua no pot veure's menyspreat pels qui tenen més capacitat d'influir a la societat. Cal que tots col·laborem en la construcció d'una Catalunya de progrés i benestar alhora que respectuosa amb les seves arrels, i això comença pel primer element de comunicació, pel que primer caracteritza Catalunya: la llengua catalana.

Com a joves que des de diversos àmbits ens sentim compromesos amb el país, reclamem a la societat catalana i als seus poders públics un impuls en el procés de normalització lingüística del català. Aquest procés ha de portar la nostra llengua a tenir el paper de dignitat i normalitat que li pertoca. Al mateix temps volem fer una crida als joves de Catalunya perquè assumeixin un actiu

paper en la consecució de la plena normalitat de la nostra llengua.

Per adhesions personals:
Carrer València, 235 Pral 1a
08007 BARCELONA telèfon 93-
487 51 33 fax 93-487 67 23.

NIT DELS OSCARS A TR

La nit màgica del cinema tindrà, novament, un lloc important dins la programació de TR del mes de març.

El pròxim dilluns, 21 de març, Títoietà Ràdio emetrà un programa especial dedicat a l'entrega dels codiciats premis Oscars. L'espai cinematogràfic començarà a les 21 hores i es perllongarà previsiblement fins a les 3 de la matinada -poc abans d'inciar-se la cerimònia d'entrega dels guardons- El programa especial comptarà amb la participació d'una llarga llista de personatges relacionats amb el món del cinema.

MINI-CONCERT ACÚSTIC AL FANZINE XIMA XEMA

El passat 6 de febrer Xavier Escutia, veu, guitarra i compositor de la majoria dels temes de LOS VALENDAS, visità els estudis de Títoietà Ràdio, per presentar el seu darrer treball discogràfic "One, Two... tree!-

". Albuñ que sortí a la venda el passat mes de novembre en format LP i CD.

Durant el programa ens parlà sobre els aspectes que envoltaren la sortida a la venda d'aquest segon elapé i de l'extraordinària col·laboració de Peter Holsapple (músic dels REM) i la seva dona Susan Cowsill (del llegendari grup dels 70 The Cowsills).

El que cal destacar de la visita de Xavier Escutia al programa Xima Xema, fou que, acompanyat de la seva guitarra Fender de sis cordes, oferí un mini-concert acústic. Interpretà cinc temes, dos de l'anterior treball -Satellites, Water Python Skin-, dos del darrer -In a Tiny Box, Through the Needle's Eye- a més d'un tema inèdit que presentà en exclusiva, Too Lived To Be Dead.

XAVIER ESCUTIA DE LOS VALENDAS ALS ESTUDIS DE TR AMB ELS RESPONSABLES DEL FANZINE RADIOFÒNIC DELS DIUMENGES AL MATÍ.

PROGRAMACIÓ SETMANAL DE TITOIETA RÀDIO

DILLUNS

21.00 MAL PES CAP
Redifusió

22.30 DE TOT I MOLT
Redifusió

23.30 XIMA XEMA
Redifusió

DIMARTS

21.00 TITOIETA POP
Redifusió

23.00 NO VOLEM SER
Redifusió

24.00 BOOGIE WOOGIE COUNTRY GIRL
Redifusió

DIMECRES

21.00 TEMPS DE CINEMA
Redifusió

22.30 TERRITORI D'INCÒGNITES
Redifusió

DIJOUS

21.00 COMO UN FANTASMA GRIS
Redifusió

22.00 JA HO VEUREM
Redifusió

DIVENDRES

18.30 MAL PES CAP
Música hard

20.00 DE TOT I MOLT
Varietats musicals

DISSABTE

09.30 TEMPS DE CINEMA
Revista cinematogràfica

11.00 TERRITORI D'INCÒGNITES
Magazine d'actualitat.
Inclou Titoieta Informació
a les 11, 12 i 13 hores

13.30 Ràdio-diari Migdia
Connexió amb RNE-Balears

14.00 COMO UN FANTASMA GRIS
Música sud-americana

15.00 TITOIETA POP
La moguda musical del
moment

17.00 NO VOLEM SER
Pop-rock en català

18.00 BOOGIE WOOGIE COUNTRY GIRL
Rock'n'roll

DIUMENGE

11.00 XIMA XEMA
Fanzine radiofònic

12.00 PETIT SUISE
Per a la gent menuda

13.00 JA HO VEUREM
Revista musical

PINA

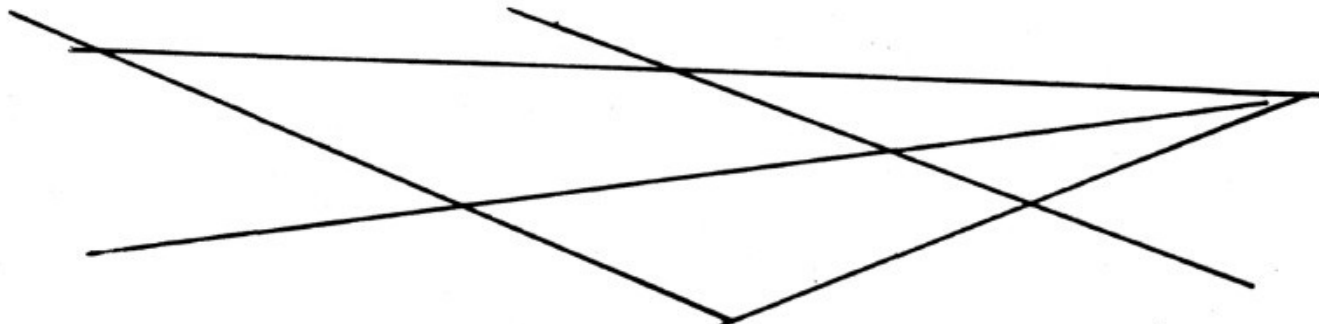
ASFALTAT DEL CAMÍ DE SON MOLL: Un dels camins més transitats i que constitueix una vena, una artèria, una de les entrades del poble, venint de fora vila; no ve de cap poble, ve del camp, del call vermell de Les Bisbals, de les figueres de la Tira dels Pins, un dels darrers establits, el darrer concretament que es va fer a Pina. La gent humil, pagesa, hi comprà un trosset, arrabassà els pins i va treure les roques, va fer els clots i hi va plantar figueres i ametlers; hi va tancar els trossos amb parets de pedra seca, fent tanques on hi pasturava el bestiar, ovelles i porcs; va cavar les voreres i llobades, aprofitant bé cada pam de terra, sembrant com aquell que diu damunt les roques, fent cada dia dues vegades el camí, el dematí i a l'hora-baixa, per anar a veure els animals i donar-los aigua de les petites cisternes que, a cop de picó, havien buidat de dins la roca. Era tota una vida entorn a la terra i a la supervivència, dura però abnegada, d'una gent que no sabien fer res més que cuidar la terra i els animals; així els ho havien ensenyat els seus pares i així ells continuaven fent-ho, estimant i cuidant i respectant la terra i la natura; i ella els donava l'aliment per a la seva supervivència. Així més o menys transcorria la vida, no fa tants d'anys, per aquesta contrada anomenada "Tira dels Pins". El camí que la comunicava amb Pina és el que ara s'ha asfaltat, per cert hem de dir que molt ben asfaltat, amb aglomerat fins a les voreres i amb un acabat excel·lent. Hem de donar l'enhorabona a l'empresa constructora i també a l'Ajuntament. Esperem que no sigui el darrer que s'asfalta.

AIGÜES BRUTES I NETES, CLAVEGUERAM: Es pot dir que a Pina ja s'ha posat fil a l'agulla. L'Ajuntament ha repartit unes fulles per les cases; ens diuen que sentirem renou i que tendrem pols i demanen disculpes per les molèsties que donaran als veïnats. Esperem que la pols i el renou siguin els mínims i que l'obra es faci bé i aviat.

BAUXES I DINARS PER SES POMERES: Han començat a fer-se'n els dissabtes per no perdre el costum d'altres anys; arrossos i rostidets de cabrits o mens, frits i porcelletes al forn, són les darreres receptes de cuina que s'han posat en pràctica. Suposam que, com els altres anys, les sobretaules després de dinar giren entorn de temes de política municipal i general, caça, notícies del poble, futbol, qualche glosa i qualche comentari damunt ES SAIG, i altres herbes que no ve al cas explicar. Només els volem recomanar que vagin alerta amb les panxades i el beure que, a segons quina edat, ja no es pot abusar; i de nins ja no n'hi ha cap en aquestes festes.

TERCERA EDAT DE PINA: Xerrant de dinars, hem de dir que els de la Tercera Edat de Pina també es menjaren un fritet i una porcella que els regalaren. Feren un dinar a Ca Ses Monges i foren devers quaranta. Es veu que s'ho passaren d'allò més bé, tant que ja parlaren de menjar-se un xot, que també un d'ells vol regalar. Ens sembla molt, però molt bé, però convé que vagin alerta amb les panxades.

XESC OLIVER

ESPORTS

BICICLETES

El C. C. A poc a poc prepara amb il·lusió i ganes aquesta temporada de ciclisme. Continuant la trajectòria d'aquests darrers anys, el nostre club du a terme tota una sèrie d'activitats i carreres que des del punt de vista esportiu hem de reconèixer i aplaudir, com a promoció d'aquest esport apassionant i sacrificat.

El passat 18 de febrer el club A poc a poc va organitzar una conferència-col·loqui de medicina esportiva: bona iniciativa i bona acollida per part de la gent interessada. La conferència del Dr. Teo Cabanes i el Dr. Marí en aquesta ocasió es va centrar en els principis bàsics de la pràctica de l'esport, deixant per a altres ocasions la profundització als esports concrets. Ens agradaria poder comptar amb les ensenyances de tan dignes professionals.

El club també ha renovat la directiva per encarar tota l'activitat, que és molta, del ciclisme al nostre poble.

No cal dir que qualsevol opinió, participació o ajuda serà ben rebuda i agraïda per part d'aquest entusiasta grup.

Directiva. 1994.

President: Toni Cerdà

Vice-presidents:

Felip Salas/Guillem Llompart

Secretari: Tomeu Ballester.

Resum de les activitats del club en la temporada del 93.

-Participació al IV Pla de Mallorca, amb brillants resultats.

-Organització i participació de l'equip a la VII pujada a Cura.

-Organització i participació de l'equip al XXXIV Gran Premi Ciclista d'Algaida.

-III contra-rellotge de Pina

Activitats programades per al 1994.

-Participació al X Pla de Mallorca i organització d'una etapa.

-Organització de la VIII pujada a Cura.

-Organització del XXXV Gran Premi d'Algaida.

-Organització de la IV contra-rellotge de Pina.

-Organització, amb el C. C. Lluçmajor, d'una prova a "Un hivern a Mallorca".

-Participació de l'equip a diferents proves i organització de sortides cicloturístiques dins i fora el nostre terme.

ha acabat la primera fase del campionat organitzat pel Consell Insular, en la qual es decidien els grups de la segona fase segons la classificació obtinguda.

L'equip d'Algaida ha acabat en quarta posició i tan sols el golaveratge directe amb el Campos l'ha privat de participar en la disputa del campionat.

De totes maneres, bona campanya la dels petits, que ara comencen una nova fase de competició en què tots els equips seran més iguals en quant a qualitat.

Infantils:

Els infantils aquest darrer mes de febrer només han disputat un partit que perderen davant l'Espanya per 1 a 3 i es troben a l'últim lloc de la classificació.

Esperam que la cosa millori.

FUTBOL

Benjamins:

L'equip dels més petits

Integrants del Club Ciclista "A poc a poc".

Cadets:

L'equip que entrena en Guillem Nicolau ha progressat notablement respecte als inicis del campionat, ja que té més de quatre equips per darrera en la classificació.

Primera Regional:

Pareix que té ganes de fer coses grosses aquest any, ja que els resultats darrers són molt bons i encara podrien ser millors vist el joc que fa l'equip que entrena en Tòfol Ors.

Algaida-Porreres 3-1

Villafranca-Algaida 1-0

Algaida-Verge de Lluc 5-0

ESPORT ESCOLAR**Voleibol unificat:**

A la categoria Infantil Femenina l'equip d'Algaida passa per un moment pletòric de força, ganes i bon joc, demostrant-ho setmana rere setmana amb tantes de victòries com partits. Ha acabat la primera volta de la lliga i ha guanyat tots els partits per 3-0 manco un que el va guanyar per 3 a 1. Aquestes joves han encarrilat la lliga i ja somien amb la final de Balears on hi accedeixen els dos millors de la competició juntament amb Menorca i Eivissa.

Darrers resultats:

Rafal Vell-Algaida 0-3

Algaida-Petra 3-0

A la categoria Cadet Femenina ja se sap el que és perdre un partit, l'únic que s'ha perdut de la primera fase classificatòria; no obstant això, va quedar campió del Grup A.

C.V.Palma-Algaida 3-2

Algaida-Vilafranca 3-2

Els dos primers classificats de cada grup fan la lliga de campions per destriar quins són els dos que disputaran la final de Balears. Són els equips més forts dels tres grups:

Grup A: Algaida, C.V.Palma
Grup B: Manacor, Rafal Vell
Grup C: S.Josep Obrer, Aulla Balear.

Ja s'han jugat tres partits i la igualtat és total: cap equip pot assegurar ser superior als altres.

Rafal Vell-Algaida 2-3

Algaida-Aulla Balear 1-3

Algaida-Manacor 3-1

El fet de guanyar al Manacor ens ha afavorit molt ja que era el líder de la lliga de campions i no el podem deixar fugir. Les jugadores estaven entusiasmades i botaven d'alegria. Malgrat haver perdut un partit, encara veuen possibilitats de lluitar per estar a un dels llocs més alts del voleibol femení balear.

Voleibol de promoció

L'equip infantil masculí ha fet un partit amistós contra els juvenils de Petra (dues categories superiors) i ha perdut tan sols per 3 a 1. Això vol dir que encara que no entreni gaire pot fer un bon paper.

Jugadors: Sebastià Bover, Aaron Pérez, Manolo Ogazón, Sergi Garcias, Isaac Draper, Felip Gelabert, Joan Fullana, Rafel Puigserver i Nacho Cerdà.

L'equip infantil femení està fent una temporada esplèndida i no ha perdut cap partit. Els darrers resultats ens demostren que l'eficàcia d'aquestes nines és màxima ja que han apallissat a jugadores majors que elles.

Algaida-Petra 3-1

Algaida-Porto Colom 3-0

Els equips alevins femenins no perden i volen seguir el camí de les jugadores més grans:

Algaida A-Petra A 2-0

Algaida B-Petra B 2-1

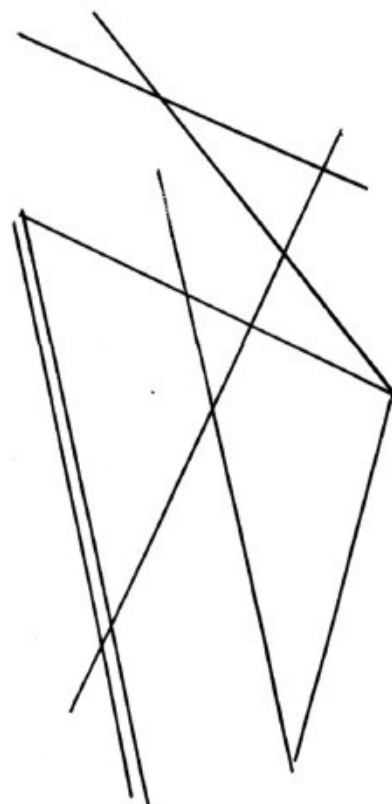
L'equip aleví està convidat a una trobada juntament

amb els 7 campions d'altres comarques i un representant de Menorca al Poliesportiu "Príncipes de España" el dia 5 de març, supervisat tot per la Conselleria d'Educació i Esports del Govern Balear, que ha nomenat per a l'organització d'aquesta important diada, com no?, a l'entrenador del nostre poble Andreu Gelabert, que és una persona experimentada a l'hora d'organitzar aconteixements esportius com aquests ja que l'avalen l'organització de molts campionats de Mallorca i la participació a més de 20 campionats d'Espanya com a entrenador, àrbitre o organitzador.

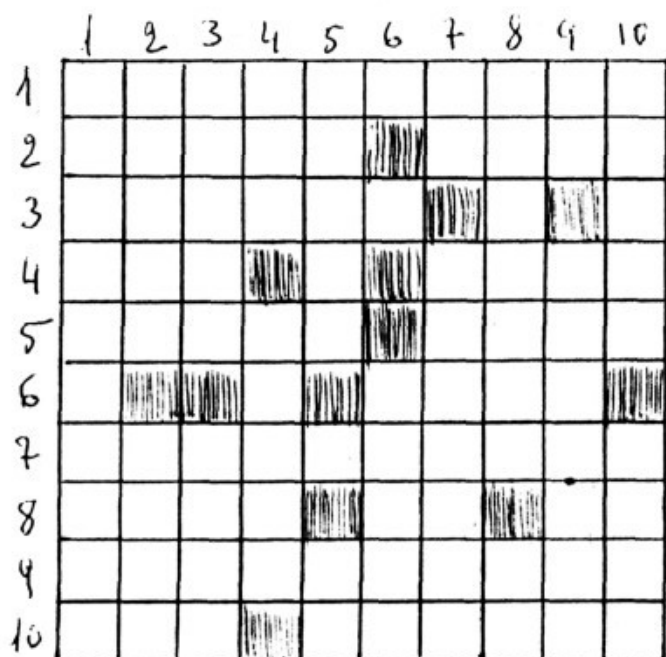
Els àrbitres dels 12 partits que es faran seran d'Algaida, gent jove que ha sortit d'uns cursets d'àrbitre duits a terme pel mateix Andreu Gelabert.

Ja veurem com anirà aquesta diada que servirà per treure conclusions de cara a les finals de Mallorca.

JOAN TROBAT

PASSATEMPS

Horitzontals: 1. Topònim d'Algaida. 2. Exacte, idèntic. En aquest lloc. 3. Elevació, cota. Urani. Barcelona. 4. Unitat de Vigilància Intensiva. Punt cardinal. Situat en tal o tal lloc. 5. Jardins en el desert. Malnom d'Algaida (al revés). 6. Punt cardinal. Resistència. Dansa (al revés). 7. Inaficàcia, ineptitud. 8. Substància astringent molt abundant en la natura. Carnívor úrsid. Ruteni. 9. Art de la cria de les abelles. 10. Dit del matrimoni vàlid (al revés). Altíu, orgullós (al revés).

Verticals: 1. Ondulació, ziga-zaga. 2. Arc acabat en punta. Pell d'ovella o de cabra adobada. 3. Promesos, esposos. Afegir, enganxar. 4. Societat d'Amics de l'Esport. Que té el color de la llimona (al revés). 5. Pronom personal femení i plural. Un. Pronom personal (al revés). 6. Resistència. Cinquanta. Nom d'una actriu amb programa propi a la TV3. 7. Camina, es dirigeix. El que executa un solo vocal o instrumental. 8. Proveït d'espines o d'agullons. Exclamació que incita a pujar o fer força cap amunt. 9. Ruteni. Conversa llarga i enutjosa. 10. Instrument de vent usat pels antics romans (al revés). Circumspecte, prudent (al revés).

Els resultats dels mots encreuats els trobareu a la pàgina 13.

GRATNEMRUT
IMPORTUNAR
NENTDERVAA
CENDAGOENJ
ONTDERRANE
MUDARGENTR
OTDIERANDA
DJRAPIPMEM
AAASONDOLE
RRAYNERPME
NTIRRITARS
RACIFITROM

Sopa de lletres

Heu de localitzar deu sinònims de "molestar". Amb les lletres que vos sobrin llegireu el començament d'una cançó que fa referència a Randa.

Solució a la passada sopa de lletres.

Una vegada eliminats els deu malnoms d'Algaida, es llegeix: "El rei va fer fer unes crides / corolai corolai lai lai" (començament del romanç popular "La porquerola").

Els germans Ripoll, acompanyats dels components més actius del Club d'Escacs d'Algaida

fitxat a Maria perquè ells s'interessaren per mi i, si la feina m'ho permet, podré jugar alguna partida. Aquest fet no serà obstacle per seguir treballant dins el Club d'Algaida. Confii que la propera temporada renesqui amb més força l'afició per poder formar un equip il·lusionat, motivat i que passi gust de jugar.

Què diries als al·lots que comencen?

Que juguin molt, que quan perdin no es desanimin, sinó que la derrota els estimuli pensant que els falta molt per aprendre, que han d'intentar de superar-se. Aprofit aquesta pregunta per recordar que els capvespres dels diumenges, a les sis, al local de l'Obra Cultural, tenim les portes obertes a tots els al·lots que comencen, així com també a tots els aficionats que vulguin practicar aquest emocionant joc.

Quina ha estat la teva millor satisfacció com a jugador d'escacs?

Fitxar amb el Club d'Algaida, que va ser el meu començament com a jugador federat.

En una competició d'escacs per equips, el resultat és la suma d'unes individualitats?

En aquestes condicions, el joc es converteix en un joc d'equip, perquè es lluita per un resultat col·lectiu. Cadascú ha de jugar a conveniència dels resultats dels seus companys.

Aprofitam que amb nosaltres també hi ha en Tomeu Ripoll, germà d'en Toni, per fer-li dues preguntes. En Tomeu té 14 anys i sembla que seguirà el camí del seu germà. Ha estat campió de la comarca als jocs escolars dels anys 1992 i 1993, guanyador del torneig infantil de Maria de la Salut 1991 i també diverses vegades el millor jugador infantil del torneig de Sant Jaume.

Com han anat enguany els jocs escolars de la comarca?

No he pogut repetir el primer lloc dels dos darrers anys, però estic content perquè he aconseguit classificar-me per disputar el campionat de Mallorca, que era la cosa realment important. Faré tots els possibles per superar-me i per classificar-me per jugar el campionat de Balears.

És un avantatge tenir un bon mestre a casa?

Sí, perquè si tenc qualque dubte o si faig errors, em pot ajudar i em pot ensenyar coses que desconec.

JAUME TOLEDO

UNA XERRADETA AMB...

en TONI RIPOLL MARQUÈS

En Toni Ripoll Marquès, jugador d'escacs de categoria Preferent, és el nostre entrevistat d'aquest mes. En Toni va néixer a Ciutat, però resideix a Algaida des de ja fa 12 anys. Va fitxar pel Club d'Escacs d'Algaida la temporada 1986-87, quan tenia 15 anys. A partir d'aquí ha jugat totes les temporades amb l'equip algaidí, fins a l'actual en què forma part de l'equip de Maria de la Salut de primera categoria.

El seu progrés ha estat molt notable, ja que es va convertir ràpidament en el primer jugador de l'equip. Ha participat a tots els tornejos que ha organitzat el Club des de la seva incorporació, i n'ha guanyat la majoria. Va ser segon al torneig de Maria de la Salut del 91 i ha participat al Torneig Internacional Ciutat de Palma.

És un dels membres més actius del Club, i un dels que més han treballat i s'han mogut per fomentar els escacs dins el nostre poble.

Com començares a jugar a escacs?

Quan era al.lot vaig anar al mercat de Santa Maria, hi vaig veure un joc d'escacs i em va interessar. Eren uns jocs molt senzills i me'n regalaren un. A mon pare, també sempre li han agradat els escacs i em va ensenyar a moure les peces. A la meua escola, hi havia un professor que en sabia, de jugar, i així vaig anar progressant un poc més.

Per què t'agrada jugar?

Perquè el trob un joc molt entretingut i em relaxa bastant. Em deixa admirat que, damunt un tauler i amb unes peces tan senzilles, s'hi puguin crear infinitat de jugades i un joc tan creatiu, difícil i competitiu.

Com va ser que passares a formar part del Club d'Escacs d'Algaida?

Aquesta pregunta, la pots contestar millor tu mateix. *(Record perfectament que, parlant amb la mare d'en Toni de temes molt diferents, va venir al cas de dir-li que jo jugava a escacs amb l'equip del poble. Aleshores ella s'exclamà: "Què vol dir! Si jo tenc un fill que és un campió per això dels*

escacs"). Mumare em va comentar la conversa que havia tengut amb tu, em vaig posar en contacte amb el Club i em vaig federar.

Com t'hi has trobat, dins el Club?

Sempre m'hi he trobat bé, però darrerament veig que ha minvat el nivell i l'animació. A pesar de tot, hi ha uns quants al.lots amb possibilitats.

Què opines d'aquests al.lots?

N'hi ha uns quants que es troben a un bon nivell, com ho demostra la seva bona actuació als jocs escolars. Al torneig que feim per Sant Jaume, és gratificant de veure la quantitat d'al.lots que hi participen. Allò que és difícil és aconseguir que segueixin o que ho puguin compaginar amb altres esports.

Per què jugues ara a Maria de la Salut?

Perquè el Club d'Algaida no s'ha pogut federar per la falta de jugadors amb possibilitats de combinar les seves ocupacions amb l'esforç que suposa això de jugar federat. En el cas dels al.lots, l'horari de joc coincidia amb el futbol. En el meu cas particular, la feina que tenc actualment m'impossibilita de jugar amb regularitat el torneig federat. He

(acaba a la pàgina anterior)